
کلام برتر راجع به نماز

بسم الله الرحمن الرحیم

کلام برتر (سخنان حضرت علی علیه السلام درباره نماز)

نویسنده:

خدابخش کرمیان زیارانی

ناشر چاپی:

ستاد اقامه نماز

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

کلام برتر (سخنان حضرت علی (ع) درباره نماز)

مشخصات کتاب

سرشناسه : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول ، ۲۳ قبل از هجرت - ق ۴۰

عنوان و نام پدیدآور : کلام برتر (سخنان امیرالمومنین (ع) درباره نماز)/ [گردآورنده] خدابخش کرمیان زیارانی

مشخصات نشر : تهران : ستاد اقامه نماز، ۱۳۸۰.

مشخصات ظاهری : ص ۱۷۳

شابک : ۹۶۴-۷۳۰۹-۰۲-۳ ۳۵۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۷۳۰۹-۰۲-۳ ۳۵۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۷۳۰۹-۰۲-۳ ۳۵۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۷۳۰۹-۰۲-۳ ۳۵۰۰ریال

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

یادداشت : چاپ دوم : پائیز؛ ۳۵۰۰ ریال

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول ، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ق . -- کلمات قصار

موضوع : نماز -- کلمات قصار

شناسه افزوده : کرمیان زیارانی ، خدابخش ، گردآورنده

شناسه افزوده : ستاد اقامه نماز

رده بندی کنگره : BP۳۹/۵ /ک ۸ک ۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۱۶

شماره کتابشناسی ملی : م ۸۰-۱۲۶

مقدمه

باسمه تعالی

کلام علی کلام علی

و ما قاله المرتضی مرتضی

سخنان امام علی علیه السلام کلام برتر است و آنچه مرتضی علیه السلام فرموده است ، پسندیده خاطرات .

از دیر باز کسانی که با کلمات و سخنان امام علی بن ابیطالب علیه السلام آشنایی داشته اند بر این باور بوده اند که فرمایشهای آن امام بزرگوار در اوج فصاحت و بلاغت است ، نه تنها زیبایی لفظ و آرایش واژگان و موسیقای کلمات گوش را می نوازد و بر زبان می تراود ؛ بلکه عمق محتوای آنها نهال حکمت را در روح انسان با دور می سازد و گوش جان او را به دریافت معارفی والا و بالا منزلت می بخشد . بسیاری از پیشینیان از شیفتگان و دلدادگان مولا علیه السلام در گلشن کلمات او گشته اند و هر کدام به وسع و امکان دسته گلی به هدیه آورده اند . پسینیان

نیز به تاءسی از آنان خواسته اند و از قافله گل چینیان گلزار علوی عقب نمانند ، آنها نیز وارد شده اند . آنچه در این دفتر گرد آمده است ، مجموعه ای از فرمایشهای امام علی ابن ابیطالب (علیه السلام) که درباره نماز از زبان و بیان ایشان جاری شده و یا به قلم و بیان ایشان صادر گشته است . نماز در نگاه امیرالمؤ منین (علیه السلام) عهد و پیمان الهی است که رشته بندگی را استوار می دارد و جان و روان انسان را در زلال خویش طهارت می بخشد ، بنابراین خوشتر آن دیدم در سالی که به نام و یاد امام علی بن ابیطالب (علیه السلام) عطر و بو گرفته است شادابی جان دوستان آن حضرت در زلال جاری کلمات ایشان که به رایحه نماز نیز آغشته است دو چندان شود و یادگاری از فضای معنوی امسال و دسته گلی از گلگشت نمازیان در بوستان علوی (علیه السلام) به همه شیفتگان و شیعیان خاندان اهل بیت (علیه السلام) فراهم آید .

این مجموعه به همت برادر ارجمند جناب آقای خدا بخش کرمیان زیارانی گرد آوری و تنظیم شده است ، آرزومند توفیقات ایشان در دوام خدمت به اسلام و مسلمین در سایه رهبری مقام منیع ولایت حضرت آیت الله العظمی خامنه ای هستیم ؛ بزرگی که به تدبیر و اقدام ایشان امسال سال امام علی بن ابیطالب (علیه السلام) نامیده شد .

در آستانه غدیر ۱۴۲۱

معاونت تحقیق و تالیف

ستاد اقامه نماز

نویسنده :

خدابخش کرمیان زیارانی

پیام مقام معظم رهبری به اولین اجلاس اقامه نماز

(نماز و طهارت روح)

بسم الله الرحمن الرحیم

در میان خصلتهای نکوهیده که سلامت جان و راحت زندگی را با خطر و مانع مواجه می سازند ، تکبر از پر آفت ترین آنها است . خود برتربینی و سرکشی برخاسته از آن ، چه بسیار حقیقتهای را ناشناخته ، و چه راههای فضیلت را ناپیموده می گذارد ، و چه کینه ها و خصومتهای نابحق و چه زشتیها و ناهنجاریها که پدید می آورد . آری تکبر ، حجاب حقیقت و خار راه فضیلت و دشمن صفا و صداقت ، و انگیزه ی دشمنی و شرارت است . آحاد و جامعه های بشری از آغاز خود تاکنون ، ضایعات بیشماری را از کبر و خود پسندی اقوام و افراد ، و سرکشی ها و تعصبات ناشی از آن ، تحمل کرده اند و می کنند .

عبادات اسلامی و بیش از همه نماز ، برای زدودن این آفات از جان آدمیان از جمله درمانهای مؤ ثر و کار آمد می باشند .

نماز آنگاه که با حال و حضور و آداب ، گزارده شود . روح آدمی را به نیازمندی ذاتی وی آشنا می سازد . و ریشه ی کبر و تفاخر و جبروت موهوم را در درون او می سوزاند . خشوع در برابر پروردگار ، نور بصیرت را بر دل او می تاباند و سایه ی هم آولد خود بزرگ بینی را از آن

می زداید :

فرض الله الایمان تطهیرا من الشرک و الصواه تنزیها عن الکبر (۱)

چه نیکو است به سخن پیشوای پرهیزکاران و امیرالمؤ منین (علیه السلام) گوش فرادهیم و ستایش نماز را در سالی که مزین به نام والای اوست از بیان ستوده او بشنویم . در نهج البلاغه چنین آمده است :

و عن ذلک ما حرس الله عباده المؤ منین بالصلوات و الزکوات و مجاهده الصیام فی الایام المفروضات تسکینا لا طرافهم و تخشیعا لا بصارهم و تذلیلا لنفوسهم و اذهابا الخیلاء عنهم . (۲)

یعنی : خداوند بندگان مؤ من را با نمازها و زکاتها و روزه های دشوار از کبر و خودبینی محافظت و حراست می کند ، به پیکر آنان آرامش می بخشد ، به دیدگان آنان فروتنی می دهد ، نفس آنان را رام می سازد ، دلهای آنان را افتادگی می آموزد ، و خود پسندی را از آنان دور می کند .

در کشور اسلامی ما همه آحاد مردم بویژه بلند پایگاه علمی و اجتماعی و مالی ، به این خصوصیات نیاز مندند . بلای طغیان و تجاوز ، و زورگویی ، و زیاده طلبی ، و تحقیر دیگران ، و نادیده گرفتن حق صاحبان حق ، امروز بزرگترین آفت جوامع بشری و جامعه جهانی است . و علاج این همه ، در این بیان والای علوی (علیه السلام) است .

توجه به این

واقعیتها ، نقش برجسته نماز و نیایش را در چشم اهل بصیرت و انصاف آشکار می سازد و اهتمام به ترویج و تعریف این فریضه پر راز و رمز را ، بر دو آگاهان جامعه می نهد .

اینجانب ضمن سپاسگزاری از شما که به کار نماز و معرفی و اقامه آن پرداخته اید ، بار دیگر به توصیه هائی که در پیامهای گذشته کرده ام تاءکید می ورزم . نسل جوان و نیک نهاد کشور را با قدردانی از فرصت نماز که فرصت شکفتگی معنوی و پالایش روحی است ، فرا می خوانم . به مسئولان فرهنگی و رسانه یی و همه مبلغان دینی اهمیت ترویج این فریضه و نقش بی همتای آن در پرورش فضیلتها و زدودن فسادها را یادآوری می شود و از همه ی خدمتگزاران این راه ، و دلسوزان امر نماز که با قلم و بیان و مال و آبرو و حضور خود ، به اقامه نماز کمک می کنند صمیمانه تشکر می کنم .

امید است همگی مشمول رحمت الهی و دعای حضرت بقیه الله ارواحنا فداه باشید .

(و السلام علیکم و رحمه الله)

سید علی خامنه ای

۱۹/۶/۷۹

فصل اول : اهمیت و فضیلت نماز

نماز برترین عمل

قال علی (علیه السلام)

او صیکم باالصلوه و حفظها فانها خیر العمل و هی عمود دینکم .

(بحارالانوار ج ۸۲ ص ۲۰۹)

شما را به نماز و مراقبت از آن سفارش می کنم ، زیرا نماز برترین عمل و ستون و اساس دین شما است .

نماز سیمای دین

قال علی (علیه السلام) :

لکل شی ء وجه دینکم الصلوه .

(بحارالانوار ج ۸۲ ص ۲۲۷)

(هر چیزی سیمائی دارد و سیمای دین شما نماز است .)

نماز ستون دین

قال علی (علیه السلام) :

الله اءلله فی الصلوه فانها عمود دینکم

(نهج البلاغه نامه ۴۷)

خدا را ، خدا را که نماز را از یاد نبرید ، زیرا آن ستون دین شما است .

نماز پایه دین

قال علی (علیه السلام) :

سست من قواعد الدین . . . و اقامه الصلوه .

(شرح غررالحکم ج ۲ ص ۱۶۶)

(شش چیز از اصول و پایه های دین است . . . از جمله برپا داشتن نماز .)

وجوب نماز

قال علی (علیه السلام)

تعاهدوا اءمر الصواه و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوابها فانها کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۹)

امر نماز را مرا مراعات کنید و بر حفظ آن بکوشید و زیاد بجا آورید و به وسیله آن به خدا تقرب جوئید . زیرا نماز فرضیه ای است که در وقت معین بر اهل ایمان واجب شده است .

محبوب ترین اعمال

قال علی (علیه السلام)

اءحب الاعمال الی الله الصلوه

(بحارالانوار ج ۸۲ ص ۲۳۳)

محبوب ترین کارها نزد خداوند نماز است .

زائر پروردگار

قال علی (علیه السلام)

اءلمنتظر وقت الصلوه بعد العصر زائر الله و حق علی الله - عزوجل - ان یکرم زائره و یعطیه ما ساءل .

(الخصال باب الثلاثه حدیث ۱۲۷)

هر مسلمانی که منتظر وقت نماز بعد از عصر است ، زائر پروردگار می باشد و بر عهده خداوند عزیز و جلیل است که زائر خود را گرامی بدارد و به هر چه را که خواهد عطا فرماید .

فریاد ابلیس از نماز گزار

قال علی (علیه السلام) :

ان العبد اذا سجد نادی ابلیس : یا ویله اءصاع و عصیت و سجد و اءبیت .

(بحارالانوار ج ۸۲ ص ۲۳۳)

وقتی که بنده ای سجده کرد ، ابلیس فریاد می زند : وای بر من ! او اطاعت کرد ولی من معصیت کردم ، او سجده کرد و من از این عمل سرباز زدم .

قوام اسلام

قال علی (علیه السلام)

اوصیکم بالصلوه التی هی عمود الدین و قو ام الاسلام فلا تغلوا عنها

(مستدرک الوسایل ج ۱ ص ۱۷۲)

سفارش می کنم شما را به نمازی که ستون دین و قوام اسلام است ، پس از نماز غافل نشوید .

اقامه نماز نشانه ملیت اسلامی

قال علی (علیه السلام) :

و اقام الصلوه فانها المله .

(نهج البلاغه خطبه ۱۱۰)

بر پا داشتن نماز نشانه اصلی ملیت در دین اسلام است .

حفظ نماز

قال علی (علیه السلام) :

لا یخرج فی سفر یخاف فیه علی دینه و صلوته

(بحارالانوار ج ۱۰ ص ۱۰۸)

نباید انسان عزم سفری را نماید که خطری برای دین و نماز او دارد .

نماز و توبه

قال علی (علیه السلام) :

ما اءهمنی ذنب اءمهلت بعده حتی اءصلی رکعتین و اءسال الله العافیه

(نهج البلاغه حکمت ۲۹۱)

گناهی که پس از آن مهلت یافتم تا دو رکعت نماز گزارم و از خدا اصلاح آن گناه را بخواهم ، مرا اندوهگین نکرد .

نماز برترین وسیله نزدیکی به خدا

قال علی (علیه السلام) :

(اءلصلوه اءفضل القربتین)

(نصنیف غرر الحکم ص ۱۷۵)

نماز از بین دو وسیله نزدیکی به خدا برترین است .

نماز فرق میان مؤ من و کافر

قال علی (علیه السلام) :

اءلفرق بین المومن و الکافر الصلوه . فمن ترکها و ادعی الایمان کذبه فعله وکان علیه شاهد من نفسه .

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۲۰ ص ۲۹۵)

فرق میان مؤ من و کافر نماز است و هر که آن را ترک کند و ادعای ایمان نماید ، کار و عمل او ادعایش را تکذیب می کند و شاهد و گواهی از وجود خودش بر او خواهد بود .

تاءکید پیامبر (صلی الله علیه وآله) به نماز

قال علی (علیه السلام) :

کان رسول الله (صلی الله علیه وآله) یاءتینا کل غداه فیقول : اءلصلوه رحمکم الله اءلصلوه . انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اءهل البیت و یطهر کم تطهیرا .

(بحارالانوار ج ۳۵ ص ۲۰۹)

پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) هر صبح به خانه ما می آمد و می فرمود : وقت نماز است خدایتان شما را رحمت کند (بشتابید به سوی) نماز (زیرا خداوند اراده کرده است که پلیدی را از شما خاندان وحی و رسالت دور کند و شما را از گناهان ، پاک و پاکیزه فرماید .)

نماز ملاک پذیرش سایر اعمال

قال علی (علیه السلام) :

الصلوه عمود الدین وهی اول ما ینظر الله فیه من عمل ابن آدم ، فان صحت نظر فی باقی عمله و ان لم تصح لم ینظر له فی عمل و لا حظ فی الاسلام لمن ترک الصلوه .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۳۲) (۳)

نماز ستون دین است و آن اولین عمل آدمیزاده است که خدا بدان نظر می کند ، اگر صحیح و درست بود ، به سایر اعمالش نیز نظر فرماید و اگر صحیح نبود در هیچ عمل دیگرش نمی نگرد . و کسی که تارک نماز باشد بهره ای از اسلام ندارد .

اقامه نماز در همه شرایط

قال علی (علیه السلام) :

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : اذا لم یستطع الرجل یصلی قائما فلیصل جالسا فان لم یستطع ان یصلی جالسا فلیصل مستلقیا ناصبا رجلیه حیال القبله یومی ایماء .

(عیون اخبار الرضا ج ۲ ص ۶۸)

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) فرموده است : اگر آدمی نتواند ایستاده نماز به جای آورد ، آن را نشسته بخواند . و اگر آن

گونه نیز نتواند ، به پشت بخوابد و پاهایش را به جانب قبله دراز کند و با ایماء و اشاره نماز بخواند .

پرسش از نمازگزاران در روز حساب

قال علی (علیه السلام) :

عن کمیل عن امیرالمؤ منین (علیه السلام) فیما اءوصاه به قال : یا کمیل ! لا تغتر باقوام یصلون فیطیلون و یصومون فیداومون ، و یتصدقون فیحسنون فانهم موقوفون .

(بحارالانوار ج ۸۱ ص ۲۲۹)

کمیل گوید : امیرالمؤ منین (علیه السلام) در وصیت خود فرمود : ای کمیل ! به کارهای مردمی که نماز را طولانی می کنند و مداومت در روزه گیری دارند و در صدقه دادن ، احسان می کنند ، فریفته مباش ؛ زیرا آنان را (هم) در موقف حساب برای پرسش نگاه می دارند .

فصل دوم : نماز امام علی علیه السلام

اولین نماز گزار

قال علی (علیه السلام)

اللهم انی اءول من اناب وسمع و اجاب . لم یسبقنی الا رسول الله (صلی الله علیه وآله) بالصلوه

(نهج البلاغه خطبه ۱۳۱)

بار خدایا ! من نخستین کسی هستم که به حق رسیدم و آن را شنیدم و پذیرفتم . هیچ کسی در نماز بر من پیشی نگرفت ، مگر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) .

خداوندا من آن اول کسی استم

که حق بشنیده و در کار بستم

زجان و دل شدم سوی انابت

نداهای تو را کردم اجابت

کسی بر من به شهراه حقیقت

بجز پیغمبرت نگرفته سبقت

چو او بهر نماز افراخت قامت

ببستم قامت و کردم قیامت

عبادت علی علیه السلام

قال علی (علیه السلام) :

الهی ! هـذه صـلوتی صـلیتها لا لحابه منک الیها ، و لارغبه منک فیها الا تعظیما و طاعه و اجابه لک الی ما امرتنی به . الهی ! ان کان فیها خلل او نقص من رکوعها اوسجودها ، فلا تؤ اخذنی و تفضل علی بالقبول و الغفران .

(بحارالانوار ج ۸۳ ص ۳۸)

بار خدایا ! این نماز را که در پیشگاه تو به جای آوردم ، نه به جهت نیازی است که تو به آن داری و نه به خاطر میل و رغبتی است که در آن داری ، بلکه برای بزرگداشت و پذیرش فرمان تو است

که مرا به انجام آن فرمان داده ای . خدایا ! اگر در نماز من عیبی است و یا رکوع و سجود آن ناقص است ، مرا بازخواست مکن و با پذیرش و آمرزش خود ، بر من تفضل و عنایت فرما (که من در همه حال به تو محتاجم) .

برپائی نماز به وجود علی علیه السلام

قال علی (علیه السلام) :

فی الحدیث : بعلی قامت الصلوه

(اسرار العبادات و حقیقه الصلوه ص ۲۳)

به (وجود مبارک علی (علیه السلام) نماز برپاشد .

زکات در حال رکوع

ابوذر غفاری گوید : روزی از روزها با رسول خدا ((صلی الله علیه وآله) در مسجد ، نماز می خواندیم که سائلی وارد مسجد شد و از مردم تقاضای کمک نمود ، ولی کسی چیزی به او نداد ، لذا دست خود را به آسمان بلند کرد و گفت : خدایا تو شاهد باش که من در مسجد رسول تو ، تقاضای کمک کردم ، ولی احدی جواب مساعد به من نداد . در این بین علی (علیه السلام) که در حال رکوع بود ، با انگشت کوچک دست راست خود اشاره کرد ، سائل نزدیک آمد و انگشتر را از دست آن حضرت بیرون آورد . پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) که در حال نماز بود . این جریان را مشاهده کرد . هنگامی که از نماز فارغ شد سر به سوی آسمان بلند کرد و چنین گفت : خداوندا ! برادرم موسی از تو تقاضا کرد که سینه او را وسیع گردانی و کارها را بر او آسان سازی و گره از زبانش بگشایی تا مردم گفتارش را درک کنند ، و نیز موسی درخواست کرد هارون را که برادرش بود وزیر و یاورش قرار دهی و به وسیله او نیرویش را زیاد کنی و در کارهایش

شریک سازی .

خداوندا ! من محمد پیامبر و برگزیده تو هستم ، سینه مرا گشاده کن و کارها را بر من آسان ساز ، از خاندانم علی را وزیر من گردان تا به وسیله او پشتم قوی و محکم گر نهج البلاغه . ابوذر گوید : هنوز دعای پیامبر (صلی الله علیه وآله) پایان نیافته بود که جبرئیل فرمود آمد و آیه ولایت را نازل کرد :

انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوه و یؤ تون الزکوه و هم راکعون (۴)

ولی امر و یاور شما تنها خدا و رسول و آن مؤ منانی هستند که نماز را بپا داشته و به فقیران در حال رکوع زکات می دهند . (۵)

برو ای گدای مسکین در خانه علی زن

که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را

نماز پای درختان خرما

امام باقر (علیه السلام) می فرماید : پدرم علی بن الحسین (علیه السلام) در هر شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند ، همان کاری که امیرالمؤ منین (علیه السلام) انجام می داد . علی (علیه السلام) پانصد درخت خرما داشت که پای هر یک از آن نخل ها دو رکعت نماز می خواند . (و با سرشک دیدگانش ریشه آنها را آبیاری می کرد .)

(بحارالانوار ج ۴۱ ص ۱۵)

هزار رکعت نماز

قال الصادق (علیه السلام) :

ان علیا فی اخر عمره یصلی فی کل یوم و لیله الف رکعه .

(بحار الانوار ج ۴۱ ص ۲۴)

علی (علیه السلام) در آخر عمر خویش ، شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد .

نمازخانه حضرت علی علیه السلام

قال الصادق (علیه السلام) :

کان العلی (علیه السلام) بیت لیس فیه شی ء الافراش و سیف و مصحف و کان یصلی فیه .

(سفينه البحار ج ۱ ص ۴۷۰)

علی (علیه السلام) اتاقی داشت که در آن ، غیر از فرش و شمشیر و قرآن چیز دیگری نبود ، وی در آن اتاق نماز می خواند .

حالت امام در نماز

و كان علی (علیه السـلام) اذا حضـر وقت الصـلوه يتململ و يترلزل . فيقال له : ما لک يا اميرالمؤ منين ؟ فيقول : جاء وقت امانه عرضها الله على السموات و الارض و الجبال فابين ان يحملنها و اشفقن منها .

(محبه البيضاء ج ۱ ص ۳۷۸)

چون وقت نماز فرا می رسـید ، علی (علیه السـلام) به خود می پیچید و می لرزید . به او می گفتند : یا امیرالمؤ منین ! تو را چه شده است ؟ می فرمود : وقت ادای امانتی رسیده است که خداوند آن را بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرد و آنها از قبول آن ابا کردند و از آن بیمناک شدند .

بیرون آوردن تیر از پای علی علیه السلام درحال نماز

ينسب الى مولانا اميرالمؤ منين (علیه السـلام) آنه وقع رجله نصل ، فلم يكن من اخراجه . فقالت فاطمه (علیه السـلام) اخر جوه فی حال صلوته ، فانه لا يحس بما يجرى عليه حينئذ . فاخرج و هو (علیه السلام) صلوته .

(محجه البيضاء ج ۱ ص ۳۹۷)

در مورد حضرت علی (علیه السلام) آمده است که در یکی از جنگ ها تیری به پای آن حضرت فرو رفته بود و بیرون آوردن آن ممکن نمی شـد . فاطمه (علیه السـلام) فرمود : آن را در حال نماز از پایش بیرون آورید ؛ زیرا در آن حال ، آنچه را بر او می گذرد ، احساس نمی

کند . بر اساس سفارش فاطمه (علیه السلام) هنگامی که امام مشغول نماز بود ، تیر را از پایش بیرون کشیدند .

ملای جامی این ماجرا را به نظم در آورده و می گوید :

شیر خدا شاه ولایت علی

صیقلی شرك خفی و جلی

روز احد چون صف هیجا گرفت

تیر مخالف بتنش جا گرفت

غنچه پیکان بگل او نهفت

صد گل محنت زگل او شکفت

روی عبادت سوی محراب کرد

پشت به درد سر اصحاب کرد

خنجر الماس چوبنداختند

چاك بتن چون گلش انداختند

صورت حالش چو نمودند باز

گفت که سوگند به دانای راز

کز الم تیغ ندارم خبر

گر چه زمن نیست خبردارتر

استعانت از نماز

قال علی (علیه السلام) :

اءلا انکم ملاقوا العدو غدا ان شاء الله . فاطیلوا الیله القیام و اکثروا تلاوه القران و اسئلو الله الصبر و النصر .

(بحار الانوار ج ۳۵ ص ۱۰۰)

(در نبرد معروف صفین و پیش از آغاز جنگ ، امیرالمؤ منین (علیه السلام) به دلیر مردان همراه خود خطاب کرد و فرمود :) شما - ان شاء الله - فردا با دشمن درگیر خواهید شد . پس امشب را بیشتر به نماز مشغول باشید و قرآن را بسیار تلاوت کنید و از خداوند صبر و نصرت (استقامت و پیروزی) بخواهید .

نماز شب در شب عملیات

قال علی (علیه السلام)

ما ترکت صلوه اللیل منذ سمعت قول النبی (صلی الله علیه وآله) : صلوه الیل نور فقال ابن الکواء : و لیله الهریر؟ قال : و لیله الهریر .

(بحار الانوار ج ۴۱ ص ۱۷)

از روزی که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود : (نماز شب نور است) ، نماز شب را ترک نکردم . ابن کواء از حضرت پرسید : حتی در لیله الهریر . امام فرمود : حتی در آن شب .

نماز اول وقت حتی در جنگ

کان علی یوما فی حرب صفین مشتغلا بالحرب و القتال ، و هو مع ذلک بین الصفین مراقب الشمس . فقال له ابن عباس : یا امیرالمؤ منین ما هذا لفعل ؟ قال : انظر الی الزوال حتی نصلی : فقال له ابن عباس و هل هذا وقت صلوه ؟ ان عندنا لشغلا بالقتال عن الصلوه . فقال : علی ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم علی الصلوه . قال و لم یترک صلوه اللیل قط حاتی لیله الهریر . (۶)

(بحارالانوار ج ۸۳ ص ۲۳)

روزی در جنگ صفین حضرت علی (علیه السلام) در حالی که مشغول جنگ بود مرتب به خورشید نگاه می کرد . ابن عباس عرض کرد : یا امیرالمؤ منین ! این چه کاری است که شما انجام می دهید؟ حضرت فرمود نگاه می کنم تا وقع فرا رسیدن ظهر ، نماز

را (در اول وقت) بخوانم . ابن عباس گفت : آیا حالا وقت نماز است ؟ ما مشغول جنگ هستیم . حضرت فرمود : مگر ما برای چه چیزی می جنگیم ؟ به درستی که ما برای نماز ، می جنگیم . ابن عباس گفت : هیچ گاه نماز شب علی (علیه السلام) ترک نشد حتی در لیله الهریر .

طولانی کردن رکوع

عن ابی عبدالله (علیه السلام) :

کان علی یرکع فیسیل عرقه حتی یطافی عرقه من طول قیامه .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۱۱۰)

امیرالمؤ منین (علیه السلام) رکوع نماز را آن قدر طولانی می کرد که عرق از ساق پای وی جاری و زیر قدم های مبارکش می شد .

هدیه پیامبر (صلی الله علیه وآله)

اهدی الی رسول الله (صلی الله علیه وآله) ناقتال عظیمتان ، فجعل احداهما لمن یصلی رکعتین لا یهم بشی ء من امر الدنیا . ولم یجبه احد سوی علی (علیه السلام) فاعطاه کلتیهما .

(بحار الانوار ج ۴۱ ص ۱۸)

به پیامبر (صلی الله علیه وآله) دو شتر بزرگ هدیه دادند . پیامبر (صلی الله علیه وآله) یکی از دو شتر را به عنوان هدیه قرار داد برای کسی که دو رکعت نماز به جای آورد و چیزی از امور دنیا را به خاطر نیاورد و به فکر چیزی از دنیا نیفتد . کسی به فکر دنیا و مافیها نیفتد ، نخواند) به جز حضرت علی (علیه السلام) که پاسخ مثبت داد . پیامبر (صلی الله علیه وآله) هر دو شتر را به علی (علیه السلام) مرحمت فرمود .

پناه بردن به نماز

عن ابی عبدالله (علیه السلام) قال :

کان علی (علیه السلام) اذا هاله شی ء فزع الی الصلوه ثم تلی هذه الایه و استعینوا بالصبر الصلوه

(وسایل الشیعه ج ۵ ص ۲۶۳)

هنگامی که برای امیرالمؤ منین (علیه السلام) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد (و ناراحتی خویش را از طریق نماز جبران می کرد) و آیه (از صبر و نماز یاری جویید) را تلاوت می کرد .

ارزش نماز جمعه

عن وهب بن جعفر قال :

ان علیا (علیه السلام) کان یقول : لان ادع شهود حضور الاضحی عشر مرات احب الی من ان ادع شهود حضور الجمعه مره و احده من غیر عله .

(بحار الانوار ج ۱۰۴ ص ۳۱۶)

وهب بن جعفر گوید : علی (علیه السلام) می فرمود : اگر ده سال حضور در نماز عید قربان را ترک نمایم ، بهتر است از این که یک بار بدون علت در نماز جمعه حاضر نشوم .

حضور قلب

انه کان اذا دخل الصلوه کان کاءنه بنا ثابت او عمود قائم لا یتحرک و کان ربما رکع او سجد فیقع الطیر علیه ولم یطق احد ان یحکی صلوه رسول الله (صلی الله علیه وآله) الا علی بن ابیطالب و علی بن الحسین (علیهما صلوه المصلین) .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۶۵)

همانا امیرالمؤ منین (علیه السلام) هنگامی نماز ، همچون بنائی ثابت و ستونی استوار بود که هیچگونه تحرکی نداشت . و بسا رکوع و سجودش طولانی می شد و بدن مبارکش آنقدر بی حرکت بود که گاهی مرغی بر پشت مبارک آن حضرت می نشست و احدی جز علی بن ابیطالب (علیه السلام) و علی بن الحسین (علیه السلام) طاقت نداشت که مانند رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نماز بخواند .

حافظ دین و نماز

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) :

و الله یا معشر قریش لتقیمن الصلوه و لتؤ تن الزکاه اءو لا بعثن علیکم رجلا فیضرب اعناقکم علی الدین اءنا اءو خاصف النعل

(کنز العمال ج ۷ ص ۳۲۶)

نبی اکرم (صلی الله علیه وآله) فرموده است : به خدا قسم ای گروه قریش ! باید نماز بپای دارید و زکات بدهید ، یا مبعوث کنم بر شما مردی را که گردن های ما را به خاطر دین بزند که آن شخص ، خودم هستم یا کسی که کفش خود را وصله می زند (یعنی امیرالمؤ منین (علیه السلام)

تغییر رنگ چهره امام در نماز

قال الصادق (علیه السلام) :

و كـان علی (علیه السـلام) اذا قـام الی الصـلوه فقال : وجهت و جهی للـذی فطر السـموات و الارض (۷) تغیر لونه حـتی یعرف ذلك فی وجهه .

(میزان الحكمه ج ۵ (س) ۳۸۱)

هنگـامی كه علی (علیه السلام) به نمـاز می ایسـتاد ، این آیه شـریفه را می خوانـد : (رو می آورم بـا تمـام وجـودم به كی كه آسمانها و زمین را آفرید) و رنگ مبارك حضرتش تغییر می كرد ، به طوری كه تغییر حالت و دگرگونی از صورت مباركش به خوبی مشاهده می شد .

فصل سوم : آثار و اسرار نماز

نماز وسیله تقرب به خدا

قال علی (علیه السلام) :

(اءلصلوه قربان كل تقی .)

(نهج البلاغه حكمت)

نماز وسیله تقرب و نزدیك شدن انسان پرهیزگار به خداست .

نماز و حسادت ابلیس

قال علی (علیه السلام) :

اذا قام الرجل الی الصلوه اءقبل الیه ابلیس ینظر الیه حسدا لما یری من رحمه الله التی تغشاه

(بحار الانوار ج ۸۲ ص ۲۰۷)

هنگامی كه شخصی به نماز می ایستد ، شیطان می آید و با حسادت به او نگاه می كند ؛ زیرا می بیند كه رحمت خدا او را فرا گرفته است .

بركات نماز

قال علی (علیه السلام) :

ان الانسان اذا كان فی الصلوه فان جسده و ثیابه و كل شی ء حوله یسبح .

(بحار الانوار ج ۸۲ ص ۲۱۳)

هنگامی که انسان در حال نماز است ، اندام و لباسش و هر چه پیرامون اوست ، خدا را تسبیح می گویند .

نماز دژ محکم در مقابل شیطان

قال علی (علیه السلام) :

الصلوه حصن من سطوات الشیطان .

(غرر الحکم ص ۵۶)

نماز قلعه و دژ محکمی است که نمازگزار را از حملات شیطان نگاه می دارد .

گناه زدائی نماز

قال علی (علیه السلام) :

انهالتحت الذنوب حت الورق .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۰)

نماز گناهان را مانند ریزش برگ درختان فرو می ریزد .

نماز و رحمت الهی

قال علی (علیه السلام) :

لو یعلم المصلی ما یغشاه من الرحمه لما رفع راءسه من السجود .

(غرر الحکم ص ۲۶۱)

اگر نمازگزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را فرا گرفته است ، سرش را از سجده بر نمی دارد .

نماز نزول رحمت

قال علی (علیه السلام) :

(اءلصلوه تنزیل الرحمه .)

(غرر الحکم ص ۵۲)

نماز رحمت الهی را نازل می کند .

اعمال تابع نماز

قال علی (علیه السلام) :

و اعلم ان کل شی ء من عملک تبع لصلوتک .

(نهج البلاغه نامه ۲۷)

و بدان که هر عملی از اعمال تو تابع نمازت می باشد .

نماز مانع عذاب

قال علی (علیه السلام) :

ان الله - عزوجل - الیهم بعذاب اءهل الارض جمیعا حتی لا یحاشی منهم اءحدا اذا عملوا بالمعاصی و اجترحوا السیئات ؛ فاذا نظر الی الشیب ناقلی اءقدامهم الی الصلوه و الولدان یتعلمون القران ، رحمهم فاخر ذلک عنهم .

(ثواب الاعمال ص ۶۶)

اهل زمین چون به عصیان و تبهکاری مبتلا شوند . خداوند (عزوجل) اراده کند که همه آنها را بدون استثناء عذاب کند . اما هنگامی که به سالخوردگان نظر کند که به سوی نماز گام برمی دارند و کودکان که مشغول یادگیری قرآنند ، عفو و رحمت خود را بر آنان نثار کند و عذاب آنها را تاءخیر اندازد .

نماز دور کننده شیطان

قال علی (علیه السلام) :

اءلصلوه حصن الرحمن و مدحره الشیطان .

(غرر الحکم ج ۲ ص ۱۶۶)

نماز قلعه خدای بخشاینده و وسیله ای برای دور کردن شیطان است .

نماز کفاره گناهان

قال علی (علیه السلام) :

اءلصلوات الخمس کفاره لما بینهن ما اجتنب من الکبائر و هی التی قول الله - عزوجل - ان الحسنات یذهبن السیئات . (۸)

(بحار الانوار ج ۸۲ ص ۲۳۷)

نمازهای پنجگانه کفاره گناهانی است که میان آنها (مسلمانان) انجام گرفته است . به شرط آن که از گناهان کبیره اجتناب شده باشد و همین است گفتار خداوند بزرگ : (نیکیها ، بدیها را از بین می برد .)

نماز وسیله تقرب

قال علی (علیه السلام) :

تقرب الی الله سبحانه بالسجود و الرکوع و الخضوع لعظمته و الخشوع .

(غرر الحکم ص ۳۵۶)

به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی .

کبرزدائی نماز

قال علی (علیه السلام) :

فرض الله الایمان تطهیرا من الشرک و الصلوه تنزیها عن الکبر .

(نهج البلاغه حکمت ۲۹۱)

گناهی که پس از آن مهلت یافتم تا دو رکعت نماز گزارم و از خدا اصلاح آن گناه را بخواهم ، مرا غمگین نساخته است .

نماز پاک کننده از آلودگیها

قال علی (علیه السلام) :

و شبهها رسول الله (صلی الله علیه وآله) بالحمه تکون علی باب الرجل فهو یغتسل منها فی الیوم و اللیله خمس مرات فما عسی اءن یبقی علیه من الدرن .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۹)

پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) نماز را به چشمه آب گرمی که بر در خانه شخصی باشد که شبانه روز پنج بار خود را در آن

شستشو دهد ، تشبیه کرده است . بدون تردید چرک و آلودگی در بدن چنین کسی باقی نخواهد ماند .

نماز موجب بخشش گناهان

قال علی (علیه السلام) :

ما اءهمنی ذنب اءمهلت بعده حتی اءصلی رکعتین و اءسال الله العافیه .

(نهج البلاغه حکمت ۲۹۱)

گناهی که پس از آن مهلت یافتم تا دو رکعت نمازگزارم و از خدا اصلاح آن گناه را بخواهم ، مرا غمگین نساخته است .

زکات با نماز مایه تقرب

قال علی (علیه السلام) :

ان الزکاه جعلت مع الصلوه قربانا لاهل الاسلام .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۹)

همانا زکات همراه نماز ، مایه تقرب مسلمانان به خداوند است .

نماز پاسدار انسان

قال علی (علیه السلام) :

و عن ذلک ما حرس الله عباده المؤ منین با الصلوات و الزکات و مجاهده الصیام فی الایام المفروضات ، تسکینا لاطرافهم و تخشیعا لابصارهم و تذلیلا لنفوسهم و تخفیضا لقلوبهم و اذها با للخیلاء عنهم .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۲)

و خداوند متعال بندگان مؤ من خود را به وسیله نمازها و زکاتها و مجاهده در گرفتن روزه واجب ، حفظ و حراست می کند ؛ (چرا که این اعمال موجب) آرامش اندامشان و خشوع دیدگانشان و فروتنی جانهایشان و خضوع دلهایشان می شود ، و همچنین باعث از بین بردن کبر و غرور از وجودشان می گردد

نماز نشانه تواضع

قال علی (علیه السلام) :

. . . لمافی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوار ح بالارض تصاغرا .

(نهج البلاغه خطبه ۲۳۴)

. . . (بندگان مؤ من) هنگامی که نماز می خوانند ، به نشان تواضع ، گونه ها را به خاك می سایند و برای اظهار کوچکی و خاکساری ، اعضای شریف خود را بر زمین می گذارند .

تاءثیر قنوت و سجده طولانی

قال علی (علیه السلام) :

طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار

(تصنیف غرر الحکم ص ۱۷۵)

طولانی نمودن قنوت و سجده ها در نماز ، نمازگزاران را از عذاب آتش نجات می دهد .

قدر شناسان نماز

قال علی (علیه السلام) :

و قد عرف حقها رجال من المؤ منین الذین لا تشغلهم عنها زینه متاع و لا قره عین من ولدو لامال . یقول الله سبحانه : رجال لا تلهیم تجاره و لابیع عن ذکر الله و اقام الصوه ایتاء الزکوه . (۹)

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۰)

قدر و اهمیت نماز را مردانن از مؤ منین می دانند که زینت کالای دنیا و فرزندی که نور چشم انسان است و مال و دارایی ، آنها را به خود مشغول نمی دارد ، چنانکه خداوند سبحان می فرماید : (مردانی هستند که تجارت و داد و ستد دنیا ، آنها را از یاد خدا و اقامه نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد .)

سر (الله اکبر)

قال علی (علیه السلام) :

و الوجه الاخر (الله اکبر)فیه نفی کیفیته ؛ کاءنه یقول (اءی المؤ ذن) : الله اءجل من اءن یدرک الواصفون قدر صفته الذی هو موصوف به انما یصفه الواصفون صفته الذی هو موصوف به انما یصفه الواصفون صفته علی قدرهم لا قدر عظمته و جلاله . تعالی الله عن اءن یدرک الواصفون صفته علوا کبیرا .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۳۱)

وجه دیگر (الله اکبر)این است که کیفیت و چگونگی را از او نفی می کند ، گویی مؤ ذن (هنگام گفتن الله اکبر) چنین می گوید : خدا والاتر از آن است که وصف کنندگان ، صفت او را (آنچنانکه هست) ادراک کنند . (بلکه)

آنان به قدر ادراک خود او را وصف می کنند نه به قدر عظمت و جلال او . خداوند بسیار برتر از آن است که وصف کنندگان ، توصیف او را (آنگونه که هست) دریابند .

نماز عامل رهائی انسان

قال علی (علیه السلام) :

و انهالتحت الذنوب حت الورق و تطلقها اطلاق الربق .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۰)

و نماز گناهان را مانند ریزش برگ درختان فرو می ریزد و مانند رهائی چهار پایان از بند ، انسان را آزاد می سازد .

نماز و افزایش روزی

قال علی (علیه السلام) :

اءلجمع بین الصلاتین یزید فی الرزق .

(سفینه البحار ج ۲ ص ۴۳)

جمع بین دو نماز ، موجب افزودنی در روزی است .

نماز آمرزش الهی

قال علی (علیه السلام) :

من اتی الصلوه عارفا بحقها غفرله .

(بحار الانوار ج ۷۹ ص ۲۰۷)

هر که نماز به جای آورد ، درحالیکه حق آن را بشناسد ، آمرزیده شده است .

نماز و بیمناکی شیطان

قال علی (علیه السلام) :

(اءن رسول الله (صلی الله علیه وآله) قال : لا یزال الشیطان هائبا المومن ما حفظ علی الصلوات الخمس فاذا ضیعهن تجرا علیه فالقاه فی العظائم .) (دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۳۳)

رسول خـدا (صـلی الله علیه وآله) فرمود : تـا هنگـامی که شـخص با ایمان ، محافظت بر نمازهای پنجگانه کنـد ، شـیطان از او بیمنـاک و هراسـناک است ، و چون نمازهـای پنجگـانه را تبـاه کنـد ، شـیطان بر او جراءت ورزد و او را در گناهان بزرگ در اندازد .

نماز صابون خطاها

قال علی (علیه السلام) :

اءلصلوه صابون الخطایا

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۲۰ ص ۳۱۳)

نماز صابون (پاک کننده) خطاهاست .

فصل چهارم : آمادگی قبل از نماز

آمادگی قبل از نماز

قال علی (علیه السلام) :

من لم یاءخذ اهبه الصلوه قبل وقتها فما و قرها .

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۲۰ ص ۲۳۹)

کسی که قبل از نماز خود را برای اقامه نماز آماده نکند ، به نماز بی احترامی نموده است .

قبله

قال علی (علیه السلام) :

و فرض علیکم حج بیته الحرام الذی جعله قبله للانام

(نهج البلاغه خطبه ۵۰)

(خداوند) حج بیت الحرام خود را به شما واجب کرد ، بیتی که آن را قبله مردم قرار داد .

نماز با لباس تمیز

قال علی (علیه السلام) :

اءلنظيف من الثياب يذهب الهم و الحزن و هو طهور الصلوه .

(وسایل الشیعه ج ۳ ص ۳۴۶)

لباس تمیز غم و ناراحتی را برطرف کرده و آن برای نماز حد اعلای پاکی لباس است .

نماز و زینت زن

قال علی (علیه السلام) :

(لا تصلی المراءه عطلا .)

(وسایل الشیعه ج ۳ ص ۳۲۵)

نباید زن ، بدون زینت نماز بخواند .

نماز خواندن با آگاهی

قال علی (علیه السلام) :

نوم علی یقین خیر من صلوه فی شک .

(نهج البلاغه حکمت ۹۳)

خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش است با حالت شک و تردید .

طهارت پنج عضو

قال علی (علیه السلام) :

لا یجوز صلوه امرء حتی یطهر خمس جوارح : اءلوجه و الیدین و الراس و الرجلین بالماء و القلب بالتوبه .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۴۹)

نمازگزار جایز نیست نماز بخواند مگر اینکه پنج عضو بدنش را پاک کند ؛ صورت ، دو دست سر و دو پا را با آب و قلب را با توبه .

اهمیت وضو

قال علی (علیه السلام) :

یا محمد من توضاء مثل وضوئی و قال مثل قولی خلق الله تبارک و تعالی من کل قطره ملکا یقدسه و یسبحه و یکبره فیکتب الله - عزوجل - ثواب ذلک له الی یوم القیامه .

(من لا یحضره الفقیه ج ۱ ص ۴۲)

ای محمد حنفیه ! هر کس وضو بسازد همانند وضویی که من ساختم و بگوید (دعاکند) آنچه را من گفتم ، خداوند تبارک و تعالی از هر قطره آب وضوی او ملکی را برای او می آفریند که مشغول تقدیس و تسبیح و تکبیر برای خداوند هستند و خداوند (عزوجل) ثواب آن وضو را تا روز قیامت برای او ثبت و ضبط خواهد نمود .

وضو برای تلاوت قرآن

قال علی (علیه السلام) :

لا یقراء العبد القران اذا کان علی غیر طهور حتی یتطهر .

(خصال ج ۲ ص ۱۶۴)

بنده خدا تا زمانی که وضو نگرفته ، (بهتر است) قرآن نخواند .

پاکیزگی دهان و بینی

قال علی (علیه السلام) :

اءلمضمضه و الاستنشاق سنه و طهور الفم و الانف

(بحارا لانوار ج ۷۷ ص ۳۳۴)

(به هنگام وضو) آب به دهان و بینی بردن سنت است و موجب پاکیزگی دهان و بینی نیز می شود .

ده حسنه

قال علی (علیه السلام) :

اءلوضوء بعد الطهر عشر حسنات فتطهروا .

(بحار الانوار ج ۷۷ ص ۳۱۰)

وضو بعد از طهارت ده حسنه دارد ، پس پاک باشید .

کامل کردن نماز

قال علی (علیه السلام) :

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : من لم یتم وضوئه و رکوعه و سجوده و خشوع فصلوته خداج .

(بحار الانوارج ۷۷ ص ۳۱۱)

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود : هر که وضو و رکوع و سجود و خشنوع خود را تمام بجا نیاورد ، نمازش ناقص است .

پذیرش شهادت

قال علی (علیه السلام) :

ما من مسلم یتوضا فیقول عند وضوئه : سبحانک اللهم و بحمدک اشهد ان لااله الا انت استغفرک و اتوب الیک اللهم اجعلنی من التوابین و اجعلنی من المتطهرین الا کتب فی رق و ختم علیها ثم وضعت تحت العرش حتی تدفع الیه بخاتمها یوم القیامه .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۰۶)

امیرالمؤ منین (علیه السلام) فرمود : هر مسلمانی که به هنگامی وضو گرفتن بگویید : (خدایا ترا به پاکی می ستایم . گواهی می دهم که خدائی جز تو نیست ، از تو آمرزش می خواهم و به سوی تو توبه می کنم . بار خدایا مرا از توبه کنندگان و پاکان قرار بده) ، این شهادتش در ورقه ای نوشته ، ممهور می گردد و در زیر عرش الهی گذارده می شود تا در روز قیامت با همان مهر به وی بازگردانده شود .

پوشانیدن گناهان

قال علی (علیه السلام) :

سمعت رسول الله (صلی الله علیه وآله) یقول : الا ادلکم علی ما یکفر الذنوب و الخطایا؟ اسباغ الوضوء عند المکاره و انتظار الصلوه بعد الصلوه فذلک الرباط .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۰۰)

امیرالمؤ منین (علیه السلام) فرمود : از رسول خدا (علیه السلام) شنیدم که می فرمود : آیا نمی خواهید شما را به چیزی راهنمایی کنم که خطاها و گناهان را می پوشاند؟ به هنگام سختیها و دشواریها وضوی کامل ساختن و بعد از هر نماز انتظار

نماز دیگر را داشتن که این عمل همانند مراقبت (درجهاد) است .

نورانی شدن چهره

عن علی (علیه السلام) :

عن رسول الله (صلی الله علیه وآله) انه قال : یحشر الله امتی یوم القیامه بین الامم غرا محجلین من آثار الوضوء .

(جامع احادیث الشیعه ج ۲ ص ۲۳۷)

امیرالمؤ منین (علیه السلام) فرمود : پیغمبر خدا (صلی الله علیه وآله) فرموده است : روز قیامت خداوند امت مرا در میان سایر امتها در حالی محشور می کند که آثار نورانی وضو در ایشان پیداست .

دعای وضو

قال علی (علیه السلام) :

. . . بسم الله و بالله و الحمدالله الذی جعل الماء طهورا و لم یجعله نجسا ثم تمضمض فقال : الهم لقنی حجتی یوم القاک و اطلق لسانی بذکرک . ثم استنشق فقال : اللهم لا تحرم علی ریح الجنه و اجعلنی ممن یشم ریحها و روحها و طیبها ثم غسل و جهه فقال : اللهم بیض وجهی یوم تسود فیه الوجوه و لاتسود وجهی یوم تبی فیه الوجوه . ثم غسل یده الیمنی فقال : الهم اعطنی کتابی بیمینی و الخلد فی الجنان بیساری و حاسبنی حسابا یسیرا ثم غسل یده الیسری فقال : اللهم لا تعطنی کتابی بشمالی و لا تجعلها مغلوله الی عنقی و اعوذبک من مقطعات النیران ثم مسح راسه فقال : اللهم غشنی برحمتک و برکاتک و عفوک ثم مسح رجلیه فقال : اللهم ثبتنی علی الصراط یوم تزل فیه الاقدام و اجعل سعیی فیما یرضیک عنی

.

(وسائل الشیعه ج ۱ ص ۲۰۱)

(روزی حضرت علی (علیه السلام) به فرزندش محمد حنفیه فرمود : ظرفی آب بیاور . محمد آب آورد و حضرت دستهای خود را شست و فرمود) : به نام خدا تبرک می جویم و از او کمک می خواهم و حمد و سپاس مخصوص خدایی است که آب را پاک و پاک کننده ساخت و آن را نجس قرار نداد . سپس آب در دهان گردانید و عرض کرد : خداوندا روزی که تو را ملاقات می کنم . حجتم را به من تلقین کن و زبانم را برای ذکرت بگشای . آنگاه با آب ، بینی خود را شسته و عرض کرد : خدایا بوی بهشت را بر من حرام مکن و من را از کسانی قرارده که بوی نسیم و عطر بهشت را حسن می کنند . سپس صورتش را شست و عرض کرد : خداوندا روزی که تبهکاران رو سیاهند . مرا رو سپید گردان . و روزی که صالحان رو سفیدند ، رو سیاهم مکن . آنگاه دست راستش را شست و عرض کرد : خدایا کارنامه ام را به دست راستم و برگه اقامت ابدی در بهشت را به دست چپم ده و حساب مرا آسان گیر . پس از آن ، دست چپش را شست و عرض کرد : خدایا کارنامه ام را به دست چپم مده . آن را بر گردنم

میانداز و من از پاره هـای آتش به تو پناه می برم . آن گاه سـرش را مسـح کرد و عرض نمود : خداونـدا جامه های رحمت و برکت و عفوت را بر من بپوشان ، سـپس دو پای خود را مسح کرد و عرض نمود : خـدایا روزی که قـدمها در آن می لغزند ، گامهای مرا بر صراط ثابت و استوار فرما و سعی و تلاشم را در چیزی قرار ده که تو از من راضی باشی .

خوابیدن با وضو

قال علی (علیه السلام) :

یاتی علی الناس زمان یرتفع فیه الفاحشه الی ان قال : فمن بلغ منکم ذالک الزمان فلا یبیتن الا علی طهور

(جامع احادیث شیعه ج ۲ ص ۲۲۲)

زمانی بر مردم بگذرد کارهای ناشایست بسیار گردد و هر یک از شما که آن زمان را درک کند نباید شبها بدون وضو بخوابد .

توصیه به نماز اول وقت

قال علی (علیه السلام) :

اوصیک یا بنی بالصلوه عند وقتها .

(وسایل الشیعه ج ۲ ص ۹۰)

ای فرزندم تو را به خواندن نماز در اول وقت سفارش می کنم .

امتحان شیعه به نماز اول وقت

قال علی (علیه السلام) :

اختبروا شـیعتی بخصلتین فان کانتا فیهم ، فهم شیعتی . محافظتهم علی اوقات الصلوت و مواساتهم مع اخوانهم المؤ منین بالمال . و ان لم تکونا فیهم . فاعزب ثم اعزب ثم اعزب .

(جامع الاخبار فصل ۱۹)

شیعیـان مرا به دو خصـلت امتحان کنیـد . اگر دارای این دو خصـلت بودنـد پیرو من هسـتند ؛ اهتمام به نماز اول وقت و کمک مالی به برادران دینی خود . اگر این دو در آنها نبود ، پس از ما دورند ، دورند ، دورند .

غفلت از نماز اول وقت

قال علی (علیه السلام)

لیس عمل اححب الی الله – عزوجل – من الصلوه فلا یشغلنکم عن اوقاتهم شی ء من امور الدنیا فان الله – عزوجل – ذم اقواما ، فقال : الذین هم عن صلوتهم ساهون (۱۰) یعنی انهم غافلون اشتهانوا باءوقاتها .

(وسائل الشیعه ج ۳ ص ۸۲)

عملی نزد خداوند محبوب تر از نماز نیست ، پس چییزی از امور دنیا شما را از خواندن نماز در اول وقت باز ندارد ؛ زیرا خداوند اقوامی را مذمت کرده و فرموده است : (وای بر نمازگزارانی که از نمازشان غفلت ورزیدند) یعنی وای بر نمازگزارانی که از اوقات نماز غفلت کنند و در حفظ اوقات آن سهل انگاری نمایند

خواندن نماز در وقت معین آن

قال علی (علیه السلام) :

صل الصلوه لوقتها الموقت لها و لا تعجل وقتها لفراغ و لا توخرها عن وقتها لا شتغال و اعلم ان کل شی ء من عملک تبع الصلوتک .

(نهج البلاغه نامه ۲۷)

نماز را در وقت معین آن بخوان و به خاطر بیکاری ، آن را پیش از وقت بجا نیاور و به بهانه کار داشتن آن را به تاءخیر نینداز و بدان که همه اعمال تو تابع نماز تو است .

توجه به نماز اول وقت حتی در جنگ

کان علی یوما فی حزب صفین مشتغلا بالحرب و القتال و هو مع ذلک بین الصفین مراقب الشمس . فقال له ابن عباس : یا امیرالمؤ منین ما هذا لفعل ؟ قال : انظر الی الزوال حتی نصلی : فقال له ابن عباس و هل هذا وقت صلوه ؟ ان عندنا الشغلا بالقتال عن الصلوه . فقال : علی ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم علی الصلوه . قال و لم یترک صلوه االیل قط حتی الیله الهریر .)

(بحار الانوار ج ۸۳ ص ۲۳)

روزی در چنگ صفین حضرت علی (علیه السلام) در حالی که مشغول جنگ بود مرتب به خورشید نگاه می کرد . ابن عباس عرض کرد : یا امیرالمؤ منین این چه کاری است که شما انجام می دهید؟ حضرت فرمود : نگاه می کنم تا موقع فرا ریدن ظهر نمازم را (در اول وقت) بخوانم . ابن عباس گفت : آیا حالا وقت نماز است

؟ اشتغال جنگ ما را از نماز باز داشته است ، حضرت فرمود : مگر ما برای چه چیزی می جنگیم ؟ ما تنها برای نماز می جنگیم . (ابن عباس گفت : نماز شب علی (علیه السلام) حتی در لیله الهریر (۱۱) هم ترک نشد) .

محافظت از اوقات نماز

قال علی (علیه السلام) :

حافظوا علی الصلوات الخمس فی اءوقاتها . فانها . من الله عزوجل بمکان .

(بحار الانوار ج ۷۷ ص ۳۹۲)

مراقب اول وقت در نمازهای پنچگانه باشید ؛ زیرا این نماز در پیشگاه خداوند (عزوجل) دارای موقعیتی خاص هستند .

ضایع کننده نماز

قال علی (علیه السلام) :

علیکم بالمحاافظه علی اءوقات الصلوه فلیس منی من ضیع الصلوه .

(دعائم الاسلام ج ۲ ص ۲۵۱)

(برشماباد رعایت وقتهای نماز ، از من نیست هر کسیی که نماز را ضایع کند .)

رسیدن وقت نماز

قال علی (علیه السلام) :

جاء وقت الصلوه ، وقت امانه عرضها علی السوات والارض و الجبال فاءبین ان یحملهنا و اشفقن منها .

(تفسیر صافی ج ۲ ص ۳۷۰)

(هنگامی که وقت نماز فرا می رسید حضرت می فرمود :) وقت نماز رسید ، وقت ادای امانتی رسید که خدا بر آسمانها و زمین و کوه ها عرضه کرد اما آنها از قبول آن خودداری کردند و ترسیدند .

مراعات اوقات نماز

قال علی (علیه السلام) :

شیعتنا رعاه الشمس و القمر و النجوم یعنی التحفظ من مواقیت الصلوه .

(مستدرک الوسایل ۱ ص ۱۹۳)

شیعیان ما مراعات کننده خورشید و ماه و ستارگانند ؛ یعنی اوقات نماز را مراعات می کنند .

اهمیت اوقات نماز

قال علی (علیه السلام) :

ارتقب وقت الصلوه فصلها لوقتها . ولا تعجل قبله الفراغ و لا تؤ خرها عنه لشغل . فان رجلا ساءل رسول الله (صلی الله علیه وآله) عن اوقات الصلوه . فقال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : اتانی جبرئیل (علیه السلام) وقت الصلوه حین زالت الشمس فکانت علی حاجبه الایمن ، ثم اتانی وقت العصر فکان ضلل کل شی مثله ثم صلی المغرب حین غربت الشمس ، ثم صلی العشاء الاخره حین الشفق ، ثم صلی الصبح فاءغلس بها و النجوم مشتبکه فصل لهذه الاوقات و الزم السنه المعروفه و الطریق الواضح .

(بحارالانورا ج ۸۳ ص ۱۵)

مراقبت اوقات نمازت باش و آن را در وقت مقرر خود بجا آور ، به خاطر فراغت ، قبل از وقت نماز ، اقدام به اقامه آن نکن . و همچنین به خاطر کاری که داری آن را به تاءخیر نینداز . (برای نمازت اهمیتی خاص قائل شو و هرگز نمازت کنی) ؛ زیرا مردی از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) از اوقات نماز پرسید؟ حضرت چنین فرمود : جبرئیل نزد من آمد ، هنگام نمازظهر

، (وقت زوال خورشید) در حالی که آفتاب مقابل حاجب و ابروی راست او بود . سپس جبرئیل برای نماز عصر آمد ، هنگامی که سایه هر چیزی به قدر و اندازه خود آن چیز شده بود . سپس نماز مغرب را وقتی بجا آورد که خورشید غروب کرده بود . آنگاه نماز عشاء را هنگامی خواند که حمزه مغربیه زایل شد ، سپس نماز صبح را هنگامی بجا آورد که تاریکی آخر شب بود و ستارگان مشبک بودند . (آنگاه امیرالمؤ منین (علیه السلام) اضافه فرمود : ای محمد بن ابی بکر !) نمازت را در این اوقات بجای آور و این راه و رسم شناخته شده و روشن را ترک مکن .

توجه به اوقات نماز

قال علی (علیه السلام) :

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : ما من عبد اهتم بمواقیت الصلوه و مواضع الشمس الا ضمنت له الروح عند الموت و انقطاع الهموم و الاحزان و النجاه من النار .

(سفینه البحار ج ۲ ص ۶۳) پیغمبر خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود : هیچ بنده ای نیست که به اوقات نماز و طلوع و غروب آفتاب نظر و اهتمام بورزد جزآنکه من راحتی و آسایش به هنگام مرگ و دور بودن اندوه ها و نجات از آتش جهنم را برای او ضمانت می کنم .

اوقات نمازهای پنجگانه

قال علی (علیه السلام) :

اما بعد فصلوا بالناس الظهر حتی تفی ء الشمس مثل مربض الغنز ، وصلوابهم العصر و الشمس بیضاء حیه فی عضو من النهار حین یسار فیها فرسخان . وصلوا بهام المغرب حین یفطر الصائم و یدفع الحاج الی منی وصلوا بهم العشاءحین یتو اری الشفق الی ثلث اللیل وصلوا بهم الغداه و الرجل یعرف وجه صاحبه .

(نهج البلاغه نامه ۵۲)

اما بعد ، پس نماز ظهر را با مردم (به جماعت) هنگامی برپای دارید که آفتاب به طرف مغرب میل کند و سایه آن به اندازه دیوار آغل بزها شود و نماز عصر را هنگامی برپای دارید که آفتاب در پاره ای از روز همچنان روشن است و می توان تا دو فرسخ پیاده راه رفت . نماز مغرب را در موقعی بگزارید که روزه دار افطار می کند و حاجیان از عرفان به منا می آیند .

و نماز عشاء را در وقتی که شفق ناپدید می شود تا یک سوم شب ، برپای دارید . و نماز صبح را موقعی برپای دارید که اگر کسی در آن روشنی کم دیگری را دید او را بشناسد .

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) در وقت نماز

قال علی (علیه السلام) :

کان رسول الله (صلی الله علیه وآله) لا یؤ ثر الصلوه عشاء و الا غیره وکان اذا دخل وقتها کانه لا یعرف اءهلا و لا حمیما .

(سنن نبوی ص ۱۴)

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) هیچ چیزی را - نه شام و نه غیر آن را - بر نماز مقدم نمی داشت . هرگاه وقت نماز فرا می رسید ، رسول خدا (صلی الله علیه وآله) دیگر نه خانواده می شناخت و نه دوست .

شنیدن اذان و شرکت در نماز

قال علی (علیه السلام) :

من سمع النداء فلم انداء یجبه من غیر عله فلا صلوه له .

(وسایل الشیعه ج ۵۵ ص ۳۷۵)

هر که بانگ (اذان) را بشنود و بدون علت و آن پاسخ ندهد . پس نمازی برای او نیست .

اجابت ندای مؤ ذن

قال علی (علیه السلام) :

اجابه المؤ ذن یزید فی الرزق .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۷۷)

اجابت دعوت اذان گو ، سبب افزایش روزی می شود .

اذان و اقامه و صف فرشتگان

قال علی (علیه السلام) :

من صلی باءذان و اقامه صلی خلفه صف من الملائکه لایری طرفاه و من صلی با قامه صلی خلفه ملک .

(ثواب الاعمال ص ۵۸)

هر کسی که نماز خود را با با اذان و اقامه بخواند ، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستند که دو طرف آن صف دیده نمی شود و هر کسی نماز خود را اقامه تنها بخواند ، یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد .

فصیح بودن مؤ ذن

قال علی (علیه السلام) :

لیوذن لکم اءفصحکم : لیوءمکم اءفقهکم .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۶۱)

فصیح ترین شما اذان بگوید و فقیه ترین شما امامت کند .

اذان در وقت نماز

قال علی (علیه السلام) :

و لا یؤ ذن الصلوه حتی یدخل وقتها .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۶۰)

هنگامی که وقت نماز داخل شد اذان بگویید .

اذان به سمت قبله

قال علی (علیه السلام) :

یستقبل المؤ ذن القبله فی الاذان و الاقامه .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۵۷)

اذان گو باید هنگام اذان گفتن به سمت قبله باشد .

آفات بی توجهی به اذان

قال علی (علیه السلام) :

من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهم منافق الا رجل یرید الجوع الیه اءو یکون علی غیر طهاره فیخرج لیتطهر .

(نهج البلاغه ج ۸۴ ص ۱۶۱)

کسی که صدای اذان را در مسجد بشنود و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود ، منافق است ، مگر اینکه قصد برگشت برای نماز خواندن داشته باشد یا برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود .

دعا هنگام اذان

قال علی (علیه السلام) :

اعتنموا اذعاءاربع : عند قرائه القران و عند الاذان و عند نزول الغیث و عند التقاء الصفین الشهاده .

(وسایل الشیعه ج ۴ ص ۱۱۴)

در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید : ۱- هنگام قرائت قرآن ، ۲- هنگام اذان ، ۳- هنگام نزول باران ، ۴- هنگام روبرو شدن دو لشگر مؤ منین و کفار برای جنگ .

پاداش اذان گویان

قال علی (علیه السلام) :

یحشر المؤ ذنون یوم القیامه طوال الاعناق .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۴۹)

اذان گویان ، روز قیامت با سرافرازی و سربلندی محشور می شوند .

مزد مؤ ذن

قال علی (علیه السلام) :

لاباءس اءن یجری علیه من بیت المال .

(بحار الانوارج ۸۱ ص ۱۶۱)

اشکالی ندارد به مؤ ذن از بیت المال مزدی بدهند .

مفهوم قد قامت الصلوه

قال علی (علیه السلام) :

(فی معنی (قد قامت الصلوه فی الاقامه)

ای حان وقت الزیاره و المناجاه و قضاء الحوائج و درک المنی و الوصول الی الله - عزوجل - والی کرامته و غفرانه و عفوه و رضوانه

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۳۲)

(قد قامت الصلوه) بدین معنا است که هنگام دیدار و راز و نیاز و برآورده شدن خواسته ها و دریافتن آرزوها و همچنین زمان رسید به خداوند (عزو جل) و کرامت و آمرزش و بخشش و خشنودیی او فرا رسیده است .

فصل پنجم : حضور قلب

نماز با قلب پاک

قال علی (علیه السلام) :

یا کمیل ! لیس الشان ان تصلی و تصوم و تتصدق . اءلشان ان تکون الصلوه فعلت بقلب نقی و عمل عندالله مرضی خشوع سوی .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۶۶)

ای کمیل ! شاءن و مقام تو به خواندان نماز و گرفتن روزه و دادن صدقه نیست . همانا شاءن و قدر آدمی آن است که نماز با قلبی پاک انجام پذیرد و مورد قبول خداوند باشد و با خشنوع و خاکساری اداء شود .

نماز و داع

قال علی (علیه السلام) :

اذا قام احد کم الی الصلوه فلیصل صلوه مودع .

(غرر الحکم ص ۱۲۹)

هرگاه یکی از شما به نماز ایستد باید به گونه ای نماز بخواند که گویی با نماز وداع می کند .

عارف به حق نماز

قال علی (علیه السلام) :

من اتی الصلوه عارفا بحقها غفرله .

(بحار الانوار ج ۷۹ ص ۲۰۷)

هر که نماز بجای آورد در حالیکه حق نماز را بشناسد آمرزیده شده است .

خشوع قلب و جوارح

قال علی (علیه السلام) :

لیخشع الرجل فی صلوته فانه من خشع قلبه لله - عزوجل - خشعت جوار فلا یعبث بشی فی الصلوه .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۳۹)

مرد باید در نماز خود خاشع باشد ، پس وقتی قلبش برای خدا خاشع شد ، اعضا و جوارحش نیز خاشع است ، پس چنین شخصی در حال نماز با چیزی بازی نمی کند .

موانع حضور قلب

قال علی (علیه السلام) :

لا یقرمن احدکم فی الصلوه متکاسلا و لاناعسا و لا یفکرن فی نفسه فانه بین یدی ربه . و انما للعبد من صلوته ما اقبل علیه منها بقلبه .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۳۹)

در حال کسالت و چرت زدن نماز نخوانید و در حال نماز به فکر خودتان نباشید ؛ زیرا در محضر خدا ایستاده اید . به درستی که آن مقدار از نماز بنده قبول می شود که قلبا به خدا توجه داشته باشد .

نماز و اخلاص

قال علی (علیه السلام) :

الیست الصلوه قیامک و قعودک . انما الصلوه اخلاصک و ان ترید بها الله و حده .

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۱ خطبه ۲۳ ص ۳۲۵)

نماز ، تنها قیام و قعود (برخاستن و نشستن) نیست ؛ همانا نماز اخلاص تو است که از آن جز خدا اراده دیگری نکنی .

طاعت آن نیست که برخاک نهی پیشانی

صدق پیش آرکه اخلاص به پیشانی نیست .

فصل ششم : اعمال و ذکرهای نماز

تفسیر سوره حمد

قال علی (علیه السلام) :

فاتحه الکتاب اعطاها الله محمدا (صلی الله علیه وآله) و امته ، بعداء فیها بالحمد و الثناء علیه ، ثم ثنی بالدعاء الله - عزوجل - و لقد سمعت رسول الله (صلی الله علیه وآله) یقول : قال الله - عزوجل قسمت الحمد بینی و بین عبدی فنصفها لی و نصفها لعبدی ، و لعبدی ما ساءل ، اذا قال العبد : (بسم الله الرحمن الرحیم) قال الله - عزوجل - بداء عبدی باسمی ، حق علی ان اتمم له اموره و ابارک له فی احواله . فاذا قال : (الحمدلله رب العالمین) . قال الله - عزوجل - حمدلی عبدی و علم ان النعم التی له من عندی و البلایا التی اندفعت عنه بتطولی . اشهد کم انی اضعف له نعم الدنیا الی نعیم الاخره . و ادفع عنه بلایا الاخره

، کما دفعت عنه بلایا الدنیا ، فاذا قال : (الرحمن الرحیم) قال الله - عزوجل - شهد لی باءنی الرحمن الرحیم . اشهد کم لاوفرن من رحمتی حظه ، و لا جزلن من عطائی نصیبه فاذا قال : (مالک یوم الدین) قال الله - عزوجل - اشهد کم کما اعترف بانی انا المالک الیوم الدین لاسهلن یوم الحساب حسابه ، و لاتقبلن حسناته ، و لا تتجاوزن عین سیئاته . فاذا قال العبد : (ایاک نعبد)قال الله - عزوجل - صدق عبدی ایای یعبد لا ثیبنه عن عبادته ثوابا یغبطه کل من خالفه فی عبادته لی فاذا قال : (وایاک نستعین) . قال الله - عزوجل - بی استعان والی التجاء . اشهد کم لا عیننه علی امره و لا غیثنه فی شد ائده و لا خذن بیده یوم القیامه عند نوائبه . و اذا قال : (اهدنا الصراط المستقیم) الی اخرها . قال الله - عزوجل - هذا العبدی و لعبدی ما ساءل . قد استجببت اعبدی و اعطیته ما امل ، و آمنته مما منه و جل . قیل یا امیرالمؤ منین (علیه السلام) اخبرنا عن (بسم الله الرحمن الرحیم) اهی من فاتحه الکتاب ؟ قال : نعم کان رسول الله (صلی الله علیه وآله) یقروها و یعدها ایه منها ، و یقول : فاتحه الکتاب هی

السبع المثانی فضلت (بسم الله الرحمن الرحیم ،) و هی الایه السابعه منها .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۵۹)

سوره فاتحه را خداوند به محمد (صلی الله علیه وآله) و امت او داد . و با حمد و سپاس برخود آن را آغاز کرد . سپس با دعا و ثنا خداوند - عزوجل - ادامه یافت . من از پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) شنیدم که فرمود : (خداوند - عزوجل - می فرماید : سوره حمد را میان خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، پس نیمی از آن من و نیمی از آن بنده من است . و بنده ام هر چه (در آن) بخواهد به او می دهم .

پس هنگامی که بنده بگوید : (بسم الله الرحمن الرحیم) خداوند می فرماید : بنده ام به نام من شروع کرده ، پس بر من لازم شد که آمرش را کامل کنم و احوالش را بر او مبارک گردانم .

و هنگامی که بگوید : (الحمد لله برب العالمین) خداوند می فرماید : بنده ام مرا ستایش کرد و فهمید که نعمتهای که دارد از من است و بلاهایی که از او دفع شده با نیروی من است ؛ شما را گواه می گیرم که چند برابر نعمتهای دنیایش در آخرت به او بدهم و بلاهای آخرت را از او برگردانم ، به همان گونه ای که بلاهای دنیا را از

او بر می گرداندم

و هنگامی که بگوید : (الرحمن الرحیم) خداوند می فرماید : شهادت داد که من بخشنده و مهربانم ، شما را گواه می گیرم که از رحمتم بهره او را فراوان گردانم و از عطایم سهم وی را بسیار دهم .

پس وقتی بگوید : (مالک یوم الدین) خداوند می فرماید : شما را به شهادت می گیرم که همان گونه که اعتراف نمود که من مالک روز رستاخیز هستم ، در روز حساب ، حسابش را بر او آسان گردانم و حسناتش را بپذیرم و از گناهانش در گذرم .

پس وقتی بنده بگوید : (ایاک نعبد) خداوند می فرماید : بنده ام درست گفت ؛ او مرا عبادت می کند ، من نیز به او پاداشی در قبال عبادتش بدهم که هر کسی در عبادتش برای من با او مخالفت کرده رشک برد .

پس وقتی که بگوید (وایاک نستعین) خداوند می فرماید : از من کمک خواست و به من پناه آورد ، شما را گواه می گیرم که او را در کارش یاری کنم و در گرفتاری اش کمک کنم و در روز رستاخیز در سختی ها دستش را بگیرم . (تا این فراز حمد ، از آن خداوند)

هنگامی که بنده بگوید : (اهدنا الصراط المستقیم) تا آخر سوره ، خداوند بزرگ می فرماید : این برای بنده ام ، و هر چه که بخواهد به

او می دهم ، خواسته او را اجابت کردم و هر چه آرزو نمود به او دادم و از هر چه می ترسید ایمنی اش بخشیدم .

از امیرمؤ منان علی (علیه السلام) پرسیدند : یا علی ! از (بسم الله الرحن الرحیم) بگو . آیا جزئی از فاتحه است ؟ فرمود : آری . رسول خدا (صلی الله علیه وآله) آن را می خواند و یک آیه از سوره حمد محسوبش می فرمود . فاتحه الکتاب ، سبع المثانی (دو هفت تایی) است و با (بسم الله الرحمن الرحیم) که آیه هفتم آن است ، فضیلت یافته است .

قرائت : قرائت نماز

قال علی (علیه السلام) :

اذا صلیت . فاسمع نفسک القراءه و التکبیر التسبیح

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۷۶)

هنگامی که نماز می خوانی ، قرائت و تکبیر و تسبیح را چنان بجای آور که خود بشنوی .

رکوع : علت رکوع

قال علی (علیه السلام) :

ثم تاءویل مد عنقک فی الرکوع تخطر فی نفسک ، امنت بک ولو ضربت عنقی . ثم تاءویل رفع راءسک من الرکوع اذا قلت : سمع الله لمن حمده الذی اخرجنی من العدم الی الوجود .

(میزان الحکمه ج ۵ ص ۳۹۵)

معنایی که از کشیدن گردن در رکوع باید به قلب خطور کند ، این است که در ایمان به خدا استوارم ، اگر چه گردنم زده شود و معنای سر برداشتن از رکوع و گفتن (سمع الله لمن حمده)این است که حمد و ثنایم را می شنود ، آن خدایی که مرا از نیستی و عدم به وجود آورده است .

معنای رکوع

سئل امیرالمؤ منین (علیه السلام) ما معنی الرکوع ؟ فقال :

معناه امنت بک و لو ضربت عنقی . و معنی قوله : سبحان ربی العظم بحمده ، فسبحانه الله انفه لله - عزوجل - و ربی خالقی ، و العظیم هو العظیم فی نفسه غیر موصوف بالصغر ، و عظیم فی ملکه و سلطانه ، و اعظم من ان یوصف ، تعالی الله .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص

از مام علی (علیه السلام) پرسیدند : معنای رکوع چیست ؟ فرمود : یعنی به تو ایمان آوردم ؛ اگر چه گردنم را بزنی . و معنای (سبحان ربی العظیم و بحمد) این است که خدا منزه است . بزرگی از آن خداوند است و پروردگارم ، همان خالق من است . فقط او بزرگ است و عظیم یعنی ذاتا بزرگ و اینکه در خود موصوف به کوچکی نیست . و در کشور هستی ، خود پادشاه و فرمانروا است . و بزرگتر است که توصیف شود او که بسی ، والاست .

خشوع در رکوع

قال علی (علیه السلام) :

فاذا رکعت فقل : اللهم لک رکعت ولک خشعت و لک اسلمت و بک امنت و علیک تولکت و انت ربی خشع لک وجهی و سمعی و بصری و شعری و بشری و لحمی و دمی و مخی و عصبیی و عظامی و ما اقلت الارض منی الله رب العالمین .

(من لایحضره الفقیه ج ۱ ص ۳۱۱ حدیث ۹۲۷)

هنگام رکوع بگو : بار پروردگارا ! برای تو رکوع می کنم و برای تو است خشوع من و برای تو است اسلام من و به تو ایمان دارم و بر تو توکل می نمایم . و تو پروردگار منی و صورت و گوش و چشم و مو و پوست و گوشت و خون و مغز و اعصاب و استخوانم ،

تنها برای تو خاشع است و آنچه در روی زمین از من است ، همه از آن خداوند است که پروردگار عالمیان است .

مراقبت از رکوع

کتب امیرالمؤ منین (علیه السلام) الی محمدبن ابی بکر :

انظر رکوعک و سجودک . فان النبی (صلی الله علیه وآله) کان اتم الناس صلوه و احفظهم لها . وکان اذا رکع قال : (سبحان ربی العظیم) ثلاث مرات . و اذا رفع طلبه قال : (سمع الله لمن حمده . اللهم لک الحمد ملی ء سماواتک و ملی ارضک و ملی ما شئت من شی ء .) فاذا سجد قال : (سبحان ربی الاعلی و بحمده)ثلاث مرات .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۱۰۴)

امام علی (علیه السلام) به محمد بن ابوبکر نوشت : به رکوع و سجودت بنگر و مراقب آن باش ، زیرا پیامبر (صلی الله علیه وآله) بهتر از همه مردم نماز را به اتمام می رساند و آن را حفظ می کرد و وقتی به رکوع می رفت ، سه بار می گفت : (سبحان ربی العظیم و بحمد) وقتی که از رکوع بر می خاست ، می گفت : (سمع الله لمن حمد اللهم الک الحمد ملی سماواتک و ملی ارضک و ملی ء ماشئت من شی ء) (خداوند می شنود از کسی که او را ستایش می کند . خدایا ! به

اندازه ظرفیت آسـمانها و زمینت ، و به اندازه ظرفیت هر چه می خواهی ، تو را سـپاس) و وقتی به سجده می رفت ، سه بار می گفت : (سبحان ربی الاعلی و بحمده)

سجده : سجود و رکوع بهترین عبادات

قال علی (علیه السلام) :

نعم العباده السجود و الرکوع

(نصنیف غرر الحکم ص ۱۷۵)

سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، چه خوب عبادتی است .

رکوع و سجود زیاد

قال علی (علیه السلام) :

لا یقرب من الله سبحانه الا کثره السجود و الرکوع .

(نصنیف غرر الحکم ص ۱۷۵)

چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند .

افزایش سجود و رکوع

قال علی (علیه السلام) :

من رغب فیما عند الله کثر (اکثر) سجوده و رکوعه .

(تصنیف غرر الحکم ص ۱۷۵)

هر شخصی که به آنچه نزد خداست علاقمند است ، پس سجود و رکوعش را افزایش دهد .

فلسفه سجده بر خاک

قال علی (علیه السلام) :

و لمافی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تصاغرا :

(نهج البلاغه خطبه ۲۳۴)

هنگامی که انسان نماز می خوانـد ، سايیـدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضاء شـريف بر زمين دليل کوچک و حقارت است .

سجده مايه تقرب

قال علی (عليه السلام) :

اءقرب ما يکون العبد من الله اذا سجد .

(بحار الانوار ج ۸۲ ص ۲۳۳)

نزديک ترين چيزی که بنده را به

خدا نزدیک می کند ، سجده است .

اهمیت سجده

قال علی (علیه السلام) :

لو یعلم المصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره اءن یرفع راءسه من السجود .

(بحار الانوار ج ۸۲ ص ۲۰۷)

اگر نمازگزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است ، هرگز راضی نمی شود که سر از سجده بردارد .

آداب سجده

قال علی (علیه السلام) :

اءلسجود الجسمانی هو وضع عتائق الوجوه علیی التراب و استقبال االارض بالراحتین و الکفین و اءطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیه .

(غرر الحکم ج ۲ ص ۱۶۵)

سجده بدنی ، گذاشتن قسمت نیکوی صورتها برخاک و رو آوردن به زمین با دو کف دست و کناره های دوپا ، همراه با خشوع دل و پاک نیست است .

سجده ریا کارانه

قال علی (علیه السلام) :

ان رسول الله (صلی الله علیه وآله) ابصر رجلاـ دبرت جبهته ، فقال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : من یغالب الله یغلبه و من یخدع الله یخدعه الله یخدعه ، فهالا تجافیت بجبهتک عن الارض ولم تشوه خلقک ؟ !

(بحار الانوار ج ۷۱ نص ۳۴۴)

رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله) مردی را دید که پیشانی اش بر اثر سجده ریاکارانه زخمی شده بود ، به او فرمود : هر کس با خدا از در نیرنگ و خدعه در آید ، خداوند نیز به او می فرماید : چرا پیشانی ات را از زمین

جدا نمی کند تا این چنین چهره ات را مشوه و زشت نکنی ؟ !

اثر سجده بر پیشانی

قال علی (علیه السلام) :

انی لاکره للرجل ان تری جبهته جلحاء لیس فیها شی ء من اثر السجود .

(بحار الانوار ج ۷۱ ص ۳۴۵)

من دوست ندارم برای مردی که پیشانی اش صاف باشد و اثری از سجود بر آن دیده نشود .

طولانی کردن سجده

قال علی (علیه السلام) :

اءطیلوا السجود ، فما من عمل اشد علی ابلیس من ان یری ابن ادم ساجدا لانه امر بالسجود فعصی ، و هذا امر بالسجود فاطاع و نجا .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۱۶۱)

سجده را طولانی کنید ، که هیچ کاری بر ابلیس سنگین تر از این نیست که فرزند آدم را در حال سجده ببیند ، چون به او دستور سجده داده شد ، ولی عصیان ورزید ؛ در حالی که فرزند آدم ماءمور به سجده شد و اطاعت کرد و نجات یافت .

روح سجده

قال علی (علیه السلام) :

و السجود النفسانی فراغ القلب من الفانیات و الاقبال بکنه الهمه علی الباقیات و خلع الکبر و الحیمه و قطع العلائق الدانیویه و التعلی بالخلائق النبویه .

(غرر الحکم ج ۲ ص ۱۶۵)

سجده نفسانی (روح سجده) رها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودانی و رها کردن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به خلایق نبوی است .

تفسیر سجود

قال

علی (علیه السلام) :

السجده معناه : منها خلقتنی یعنی من التراب . و رفع راءسک من السجود معهناه : منها اخر جتنی . و السجده الثانیه : و الیها تعیدنی . و رفع راءسک من السجده الثانیه : و منها تخرجنی تاره اخری . و معنی قوله (سبحان ربی الاعلی) : (فسبحان)تت انقه لله ربی و خالقی ، و (الاعلی)الی علا و ارتفع فی سماواته حتی صار العباد کلهم دونه و قهر هم بعزته و من عنده التدبیر و الیه تعرج المعارج . (۱۲)

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۱۳۳ و ۱۳۹)

از امیرالمؤ منین (علیه السلام) معنی و تفسیر سجود را پرسیدند ؛ حضرت فرمود : معنای سجود این است که خدایا مرا از خاک آفریدی . و چون سر از سجده برداری بدین معنا است که مرا از آن برانگیختی . و چون مجددا سر به سجده نهی ، یعنی این که دوباره مرا به زمین باز خواهی گرداند . و سر برداشتن از سجده دوم ، یعنی این مرا مجددا از زمین بر می انگیزی . و معنای (سبحان زی الاعلی) چنین است : (سبحان) یعنی خالق و پروردگار من منزه است از صفات ناپسند و (اعلی) یعنی : او در ملکوت خود علو و رفعت دارد ، تا جایی که بندگان همگی تحت امر و

مقهور عزت اویند . و اوست که تدبیر امور بندگان ، آسمان و زمین می کند . و همه به سوی او عروج و پرواز می کنند .

فلسفه دو سجده

قال علی (علیه السلام) :

(سئل ما معنی السجده الاولی)

تاویلها اللهم انک منها خلقتنا یعنی من الارض . و تاءویل رفع راءسک : و منه اخر جتنا . و لسجده الثانیه : و الیها تعیدنا . و رفع راءسک ، و منها تخرجنا تاره اخری .

(المحجه البیضاء ج ۱ ص ۳۹۱)

(از امام علی (علیه السلام) از فلسفه سجده اول سؤ ال شد) حضرت فرمود : سجده اول به این معنا است که خدایا اصل ما از خاک است . و معنای سربرداشتن از سجده این است که خدایا ما را از خاک خارج کردی . و معنای سجده دوم ، این است که خدایا دوباره ما را به خاک برمی گردانی . و سربداشتن از سجده دوم به معنای این است که خدایا یکبار دیگر در قیامت از خاک بیرونماز خواهی کرد .

قنوت : قنوت و سجده طولانی

قال علی (علیه السلام) :

طول القنوت و السجود ینجی عذاب النار .

(تصنیف غرر الحکم ص ۱۷۵)

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد .

دعای امیرالمؤ منین علیه السلام در قنوت

و ختار ابن ابی عقیل الدعاءبماروی عن امیرالمؤ منین (علیه السلام

) القنوت)

الهم ليک شخصت الابصار ، و نقلت الاقدام ، و رفعت الايدی ؛ و مدت الاعناق ، و انت دعيت بالالسن ، و اليک سرهم و نجواهم فی الاعمال . ربنا افتح بيننا و بين قومنا بالحق و انت دعيت بالالسن ، واليک سرهم و نجواهم فی الاعمال ، ربنا افتح بيننا و بين قومنا بالحق و انت خير الفاتحين . اللهم انا نسکو اليک غيبه نبينا و قله عددنا ؛ و کثره عدونا ؛ و تظاهر الاعداء علينا ؛ و وقوع الفتن بنا ، ففرج ذلک اللهم بعدل تظهره ؛ و امام حق تعرفه اله الحق امين رب االعالمين .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۲۰۷)

(ابن ابی عقيل اين دعا را از حضرت علی (عليه السلام) برای قنوت برگزيده است) بارخدايا ! چشمها به سوی توست و گامها به سوی تو آمده ؛ و دستها برايت برداشته شده و گردنها کشيده شده و تو با زبانها خوانده می شوی و پنهان و نجوااي اعمال بندگان نزد تو شکايت می آوريم از دوری پيامبر خود و کمی تعدادمان و زيادی دشمنان و پيروزی آنها با ما روی آوردن فتنه ها به سوی خود ، پس گشايشی کن با عدلی که ظاهر می سازد و پيشوااي حقی که می شناسانی . پس دعايمان را اجابت کن ای خدای جهانيان .

تشهد : ذکر تشهد

قال علی (عليه السلام) :

اذا

قال العبد فی التشهد فی الاخیر تین و هو جالس اشهد ان لااله الاالله و حده لاشریك له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله .

(بحار الانوار ج ۸۵ ص ۲۸۳)

هنگامی که بنده در تشهد آخر نماز است ، در حالی که نشسته است (به توحید خداوند و رسالت پیامبرش چنین شهادت دهد :

اشهد ان لا اله الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله .

معنای تشهد

قال علی (علیه السلام) :

و تاءویل تشهدك : تجدید الایمان و معاوده الاسلام و الاقرار بالبعث بعد الموت و تاءویل قولك : (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته) ترحم عن الله سبحانه فمعناها هذه امان لکم من عذاب یوم القیامه .

(میزاان الحکمه ج ۵ ص ۳۹۵)

معنای تشهد : تجدید و تکرار شهادتین است که تجدید ایمان و اسلام است و اعتراف به مبعوث شدن بعد از مرگ . و معنای (السلام علیکم و رحمه الله و برکات) : از خداوند ترحم خواستن برای خود و همه بندگان است ، که این خود سبب ایمن شدن از عذاب قیامت خواهد شد .

فصل هفتم : تعقیبات نماز

آیه الکرسی در تعقیب نماز

قال علی (علیه السلام) :

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) یا علی اقرا فی دبر کل صلوه ایه الکرسی فانه لا یحافظ علیها الا نبی اءو صدیق اءو شهید .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۶۸)

رسول اکم (صلی الله علیه وآله) به من فرمود :

یا علی ! در تعقیب هر نمازی آیه الکرسی را بخوان ؛ زیرا کسی آن را پاس نمی دارد مگر پیامبر باشد یا به مقام صدیق و شهید رسیده باشد .

دعا بعد از نماز

قال علی (علیه السلام) :

من جلس فی مصلاه ثانیا رجلیه یذکر الله - تبارک و تعالی - وکل الله عزوجل - به ملکا یقول : از نهج البلاغه شرفا تکتب لک الحسنات و تمحی عنک السیئات و تبنی لک الدرجات حتی ینصرف .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۶۵)

کسی که در جایگاه نمازش بنشیند و به ذکر خدای تعالی و به تعقیبات بپردازد ، خداوند فرشته ای را بر او مامور گرداند که به وی می گوید : ای نمازگزاری که مشغول به دعا هستی ، به شرف و کرامت و فضیلت خود بیفزا (یعنی بیشتر و زیادتر دعاکن) که از برای تو حسنات ثبت می گردد و سیئات محو و نابود می شود و درجات برای تو افزون می گردد و این عنایت ادامه دارد تا وقتی که او از دعا و تعقیباتش فارغ شود .

فصل هشتم : سهل انگاری در نماز

دزدترین مردم

قال علی (علیه السلام) :

ان اسرق الناس من سرق من صلوته .

(بحار الانوار ج ۸۲ ص ۲۲۲)

دزدترین مردم کسی است که از نمازش بدزدد (کم بگذارد .)

نماز در حال کسالت

قال علی (علیه السلام) :

لا یقومن احدکم فی الصلوه متکاسلا و لا ناعسا و لا یفکرن فی نفسه فانه بین یدی ربه و عزوجل .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۳۹)

هیچ کدام از شما (نمازگزاران) نباید به هنگام نماز با حالت کسالت و خستگی به نماز ایستد و نمازگزار نباید در حال نماز به خود فکر کند ؛ زیرا او در برابر پروردگار بزرگ خود ایستاده است .

نماز در حالت خواب

قال علی (علیه السلام) :

اذا غلبك عینك و انت فی الصلوه فاقطع الصلوه و نم فانك لاتدری تدعولك اوعلی نفسك لعلك ان تدعو علی نفسك .

(خصال ج ۲ ص ۲۵۶)

اگر چشـمت در حال نماز سنگین و در خواب شد ، نماز را قطع کن و بخواب ، زیرا نمی دانی که به سود خود دعا می کنی یا به زیانت . شاید در آن هنگام به زیان خود دعاکنی .

بازی نکردن در نماز

قال علی (علیه السلام) :

لا یعبث الرجل فی صلاته بلحیته و لا بما یشغله عن صلاته .

(خصال ج ۲ ص ۲۴۷)

مرد نباید در نماز با ریش خود بازی کند و همچنین نباید سرگرم کاری شود که او را از نماز غافل نماید .

اقامه نماز با توجه

قال علی (علیه السلام) :

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : لا یصلی احدکم و به احد العصرین یعنی البول و الغائط .

(محاسن برقی ص ۸۲)

نبی اکرم (صلی الله علیه وآله) فرمود : هر یک از شما در حالیکه بول و غائط به وی فشار می آورد ، نباید نماز بخواند .

فصل نهم : آثار ترک نماز

گرفتار شدن در دوزخ

قال علی (علیه السلام) :

اءلا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا : ما سلککم فی سقر؟ قالوا : لم نک من الملین .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۰)

آی به پاسخ اهل دوزخ گوش فرا نمی دهید که وقتی از آنها سؤ ال می شود : (چه چیز شما را گرفتار دوزخ ساخت ؟ گویند : ما از نمازگزاران نبودیم .)

لعنت خدا

قال علی (علیه السلام) :

الهم العن من ترک الصلوه متعمدا

(جامع احادیث لشیعه ج ۴ ص ۷۶)

خدایا لعنت کن کسی را که عمدا نماز را ترک کند .

فصل دهم : قبولی نماز

شرط قبولی نماز

قال علی (علیه السلام) :

یا کمیل ! انظر فیما تصلی و علی ما تصلی و ان لم تکن من وجهه و حله فلا قبول .

(تحف العقول ص ۱۸۷)

علی (علیه السلام) خطاب به کمیل فرمود : ای کمیل ! نگاه کن ببین که در کجا نماز می گزاری و بر روی چه چیز به نماز ایستاده ای . اگر آن چیزی را که برای نمازت استفاده می کنی حلال و مباح نباشد ، نمازت قبول نیست .

قبولی نماز ، عید است

قال علی (علیه السلام) :

انما هو عید لمن قبل الله صیامه و شکر قیامه و کل یوم لا یعصی الله فیه فهو یوم عید .

(نهج البلاغه حکمت ۴۲۸)

امروز عید کسی است که خداوند روزه اش را قبول کرده و نمازش را پاس داشته است و هر روز که در آن نافرمانی خدا نشود ، عید واقعی آن روز است .

اصلاح بین مردم

قال علی (علیه السلام) :

فانی سمعت جدکما (صلی الله علیه وآله) یقول : صلاح ذات لبین افضل من عامه الصلود و الصیام .

(نهج البلاغه وصیت ۴۷)

(ای حسن و حسین) همانا من از جدتان رسول خدا (صلی الله علیه وآله) شنیدم که می فرمود : سازش را بین مردم برقرار کردن (پراکندگیها را پیوند دادن) از هر نماز و روزه ای برتر است .

فصل یازدهم : موانع قبولی نماز

گناه ، مانع نماز شب

جاء رجل الی امیرالمؤ منین (علیه السلام) فقال : یا امیرالمؤ منین انی قد حرمت الصلوه بالیل . فقال امیرالمؤ منین (علیه السلام) : انت رجل قد قیدتک ذنوبک .

(میزان الحکمه ج ۵ ص ۴۲۲)

مردی نزد امیرالمؤ منین (علیه السلام) آمد و گفت : ای امیرالمؤ منان ! من از نماز شب محروم شدم . علی (علیه السلام) فرمود : تو مردی هستی که گناهانت تو را گرفتار (اسیر) کرده است .

پرخوری و نماز

قال علی (علیه السلام) :

و ایاکم و البطنه . فانها مقساه للقلب و مکسله عن الصلوه و مفسده للجسد .

(غرر الحکم ص ۸۰)

از پرخوری دوری کنید که موجب قساوت قلب و باعث کسالت از اقامه نماز و سبب تباهی بدن است .

منع از زکات

قال علی (علیه السلام) :

لا یقبل الله الصلوه ممن منع الزکاه

(بحار الانوار ج ۹۶ ص ۲۹)

هر کس مانع دادن زکات شود ، نمازش قبول نمی شود .

فصل دوازدهم : نمازهای مستحبی

تقدم نماز واجب

قال علی (علیه السلام) :

لا تقض نافله فی وقت فریضه . ابدا بالفریضه ثم صل ما بدالك .

(تصنیف غرر الحم ص ۱۷۵)

نماز مستحبی را در وقت واجب به جانیاور . اول نماز واجب را شروع کن سپس نماز مستحبی را انجام بده .

نماز واجب و مستحب پنجاه و یک رکعت

قال علی (علیه السلام) :

قال الله تعالی لنبیه (صلی الله علیه وآله) و کانت الامم السابقه قد فرضت علیهم خمسین صلوه فی خمسین وقتا ، و هی من الاصار التی کانت علیهم . فرفعتها عن امتک و جعلتها خمسا فی خمسه اوقات وهی احد و خمسون رکعه و جعلت لهم اجر خمسین صلوه .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ص ۴۰)

از امیرالمؤ منین (علیه السلام) روایت شده که خداوند به رسولش (صلی الله علیه وآله) فرمود : من برای پیشینیان پنجاه نماز در پنجاه وقت واجب کرده بودم و این یکی از مشکلاتی بود که امتهای گذشته داشتند ، ولی این بار را از دوش امت تو برداشتم و به جای آن ، پنج نماز در پنج وقت برای شما قرار دادم . که این پنج نماز در پنج نوبت (بهمراه نوافل آن) پنجاه و یك رکعت است و ثواب پنجاه نماز را دارد .

انجام نافله با اقبال قلب

قال علی (علیه السلام) :

ان القلوب اقبالا و ادبارا . فاذا اقبلت فاحملوها علی النوافل . و اذاآدبرت فاقتصروا بها علی الفرائض .

(نهج البلاغه حکمت ۳۱۲)

همانا برای دلها روی کردن و پشت کردنی است . پس هرگاه روی کرد (علاقه نشان داد) به انجام نمازهای نافله وادارش کنید و هرگاه پشت کرد (بی علاقگی کرد) به انجام واجبات بسنده کنید .

اعتدال در نمازهای مستحبی

قال علی (علیه السلام) :

لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض .

(نهج البلاغه حکمت ۳۹)

اگر نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر برساند ، موجب قرب به خداوند نخواهد شد .

اولویت نماز واجب

قال علی (علیه السلام) :

اذا اضرت النو افل ائض فارفضوها .

(نهج البلاغه حکمت ۲۷۹)

هر گاه مستحبات به واجبات زیان رساند . آن مستحبات را ترک کنید .

نماز بعد از سفر

قال علی (علیه السلام) :

کان النبی (صلی الله علیه وآله) اذا قدم من سفر یصلی رکعتین .

(میزان الحکمه ج ۹ ص ۴۷۴)

پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) هنگام بازگشت از سفر دو رکعت نماز می خواند .

فصل سیزدهم : نماز جماعت

صف اول نماز جماعت

قال علی (علیه السلام) :

افضل الصفوف اولها و هو صف الملائکه و افضل المقدم میامن الاامام .

(بحار الانوار ج ۸۸ ص ۱۸)

بهترین صفهای نماز جماعت ، صف اول است که صف ملائکه است و بهترین جای صف اول ، سمت راست امام است .

تنظیم صفهای نماز جماعت

قال علی (علیه السلام) :

سدوا فرج الصفوف . و من استطاع ان یتم الصف الاول او الذی یلیه فلیفعل ذلک احب الی نبیکم . و تموا لصفوف ، فان الله و ملائکته یصلون علی الذین یتمون الصفوف .

(جامع احادیث الشیعه ج ۶ ص ۴۷۴)

صفوف خالی نماز جماعت را پر کنید . و هر کسی که قدرت دارد صف اول را کامل کند یا پهلوی صف اول را پر کند ، این کار را انجام دهد . به درستی که این کار نزد پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) پسندیده است . و صفهای نماز جماعت را کامل کنید ، به درستی که خدا و ملائکه درود می فرستند بر آنان که صفوف را تکمیل کنند .

خواندن نماز صبح به جماعت

قال علی (علیه السلام) :

من صلی الفجر فی جماعه رفعت صلوته فی الصلوه الابرار وکتب یومئذ فی وفد المتقین .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۵۳)

کسی که نماز صبح را به جماعت بخواند ، نمازش در میان نیکان بالا برده می شود و آن روز (نام او) در جرگه پارسایان نوشته شود .

مقدار نماز جماعت

قال علی (علیه السلام) :

و اذا قمت فی صلوتک للناس ، فلاتکومنفرا و لا مضیعا . فان فی الناس من به العله و له الحاجه .

(نهج البلاغه نامه ۵۲)

و هنگامی که به نماز جماعت برای مردم می ایستی ، باید نمازت نه نفرت آور و نه تضییع کننده باشد . (نه آنقدر آن را طول بده که موجب تنفر ماءمومین شود و نه آنقدر سریع که نماز را ضایع کنی) چرا که در بین مردمی که با تو به نماز ایستاده اند ، هم بیمار وجود دارد و هم افراد حاجتمند هست .

رعایت حال نمازگزاران در نماز جماعت

قال علی (علیه السلام) :

وقد ساءلت رسول الله (صلی الله علیه وآله) حین وجهنی الی الیمن کیف اصلی بهم ؟ فقال صل بهم کصلوه اضعفهم و کن بالمؤ منین رحیا

(نهج البلاغه نامه ۵۲)

هنگامی که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) مرا به سوی یمن می فرستاد ، از ایشان پرسیدم : چگونه با آنان نماز بخوانم ؟ آن حضرت فرمود : نمازی بخوان همچون نمازی که ناتوان ترین آنها می خواند و نسبت به مؤ منان رحیم و مهربان باش .

رعایت حال نمازگزاران

قال علی (علیه السلام) :

آخر ما فارقت علیه حبیب قلبی اءن قال : یا علی ! اذا صلیت فصل صلوه اءضعف من خلفك و لا تتخذن مؤ ذنا یاءخذ علی اءذانه اءجرا .

(محجه البیضاء ج ۲ ص ۱۲)

آخرین لحظه ای که از محبوب دلم حضرت رسول خدا (صلی الله علیه وآله) جدا شدم ، به من فرمود : یا علی ! چون با مردم نمازخواندی ، نمازناتوان ترین کسی را که پشت سرت قرار گرفته بجای آور . و مؤ ذنی را که برای اذان گفتن مزد دریافت کند به کار اذان مگمار .

رعایت حال ناتوانان در نماز جماعت

قال علی (علیه السلام) :

وصلوا بهم صلوه اضعفهم و لا تکونوا فتانین .

(نهج البلاغه نامه ۵۲)

و با مردم همانند ناتوان ترین آنان نماز بگزارید (با طول دادن آن موجبات زحمت آنان را فراهم نیاورید) و سبب فتنه و فساد نباشد من

مواظبت بر نماز جماعت

قال علی (علیه السلام) :

مروه الحضر قراءه القران و مجالسه العلما و النظر فی الفقه و المحافظه علی الصلوه فی الجماعات .

(بحارالانوار ج ۸۸ ص ۱۰)

جوانمردی در هنگام حضور در وطن شامل تلاوت قرآن و هم نشینی با علماء و نگریستن در احکام دین و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتها است .

امام جماعت برترین افراد

قال علی (علیه السلام) :

ان رسول الله (صلی الله علیه وآله) قال : امام القوم وافدهم الی الله . فقد موافی صلواتکم افضلکم .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۵۱)

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) فرمود : پیشوای هر قوم کسی است که جلودار ایشان در حرکت به سوی خدا باشد . پس در نماز خود برترین تان را مقدم بدارید .

شرایط امام جماعت

قال علی (علیه السلام) :

لا تقدموا سفهائکم فی صلوتکم و لا علی جنائز کم . فانهم و فدکم الی ربکم .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۵۱)

سفیهان و بی خردان را در نماز جماعت و نماز اموات خود امام قرار ندهید ؛ زیرا آنها نخستین کسانی هستند که به پروردگارتان وارد می شوند .

شرایط امام جماعت و مؤ ذن

قال علی (علیه السلام) :

قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : یؤ مکم اءقرئکم . و یؤ ذن لکم خیارکم (وفی حدیث اءفصحکم) .

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود : (لازم است) آنکه قرائتش نیکوتر است امام جماعت شما باشد و خوبان شما مؤ ذن شما گردند . (و در حدیثی آمده است که فصیح ترین شما اذان بگوید .)

محرومیت از امور اجتماعی

بلغه ان قوما لا یحضرون الصلوه فی المسجد . فخطب فقال : ان قوما لا یحضرون الصلوه معنا فی مساجدنا ، فلایواکلونا و لا یشاربونا و لا یشاورونا و لا یناکحوا و لا یاءخذوا من فیئنا شیئا ، او یحضروا معنا صلوتنا جماعه .

(بحار الانوار ج ۸۸ ص ۱۴)

به امیرالمؤ منین علی (علیه السلام) خبر رسید که گروهی برای نماز در مسجد حاضر نمی شوند . حضرت خطبه ای خواند و در آن خطبه چنین فرمود : به درستی که گروهی برای نماز در مساجد ما حاضر نمی شوند . پس با ما هم ، نه غذا بخورند ، نه آب بیاشامند و نه مشورت کنند و نه از ما (زن) بگیرند و از غنائم ما چیزی اخذ نکنند ، تا این که در نماز جماعت با ما حاضر شوند . ۰

فصل چهاردهم : نماز شب

آثار نماز شب

قال علی (علیه السلام) :

قیام الیل مصحه للبدن و مرضاه للرب - عزوجل - و تعرض الرحمه و تمسک باخلاق النبین

(بحار الانوار ج ۸۴)

برخاستن برای نماز شب ، موجب تندرستی و خشنودی پروردگار (عزوجل) و استحقاق رحمت و تمسک به اخلاق پیامبر است .

ترک نکردن نماز شب

قال علی (علیه السلام) :

ما ترکت صلوه الیل منذ سمعت قول النی (صلی الله علیه وآله) : صلوه الیل نور فقال ابن الکواء : و لا لیله الهریر؟ قال لیله الهریر .

(بحار الانوارج ۴۱ ص ۷۱)

از زمانیکه گفتار رسول خدا (صلی الله علیه وآله) را شنیدم که فرمود : نماز شب نور است ، نماز شب را ترک نکردم . ابن کواء عرض کرد : حتی در الیله الهریر (۱۳) (هم آن را ترک نکردید؟) فرمودند : حتی در لیله الهریر هم آن را ترک نکردم .

سفارش به نماز شب

قال علی (علیه السلام) :

اءوصیکم بقیام اللیل . اءوصیکم بقیام الیل .

(دعائم الاسلام ج ۲ ص ۲۵۱)

شمارا‌سفارش می کنم به شب زنده داری ، شما را وصیت می کنم به شب زنده داری .

نماز شب در شب عملیات

قال علی (علیه السلام) :

الا انکم ملاقوا العدو غدا - ان شاء الله - فاءطیلوا اللیله القیام و اکثروا تلاوه القران و اسئلوا الله الصبر و النصر .

(بحار الانوار ج ۱۰۰ ص ۳۵)

در جنگ صفین به همراه خود فرمود : شما فردا با دشمن نبرد خواهید کرد ؛ لذا امشب را بیشتر در نماز باشید (نماز شب بخوانید) و فراوان قرآن بخوانید و از خداوند صبر و نصرت بخواهید .

نماز شب یاران محمد (صلی الله علیه وآله)

قال علی (علیه السلام) :

لقد رایت اصحاب محمد (صلی الله علیه وآله) فما اری احدا یشبههم منکم . لقد کانوا یصبحون شعثا غبرا و قد باتوا سجدا و قیاما یراوحون بین جباههم و خدودهم و یقفون علی مثل الجمر من ذکر معادهم کان بین اعینهم رکب المعزی من طول سجودهم اذا ذکر الله هملت اعینهم حتی تبل جیوبهم و مادوا کما یمید الشجر یوم الریح العاصف ، خوفا نت من العقاب و رجاءللثواب .

(نهج البلاغه خطبه ۹۷)

من ، اصحاب محمد (صلی الله علیه وآله) را دیده ام و کسی از شما را شبیه به آنان نمی بینم .

اصحاب محمد (صلی الله علیه وآله) شب را در حال سجده و قیام بودند و با چهره ژولیده و عبار آلوده شب را به صبح می رساندند و پیشانی ها و صورت های خویش را به طور متناوب بر زمین می نهادند . آن رشد یافتگان با یادآوری بازگشت خویش ، چنان می شدند که گویی برگدازه آتش ایستاده اند .

از طول سجود ، میان چشمانشان مانند زانوی بز برآمده بود . چشمانشان چنان گریان بود که گریبان شان را خیس می کرد ، و به جهت ترس از کیفر و امید پاداش ، مانند درختی در تند باد می لرزیدند .

نماز شب شعار پرهیزکاران

قال علی (علیه السلام) :

سهر اللیل شعار المتقین و شیمه المشتاقین .

(غررالحکم ص ۱۹۲)

شب زنده داری ، شعار پرهیزکاران و روش مشتاقان است .

تاءثیر شب زنده داری

قال علی (علیه السلام) :

فاتقوا الله عباد الله تقیه ذی لب ، شغل التفکر قلبه ، انصب الخوف بدنه و اسهر التهجد غرار نومه ، و اظماء الرجاء هواجر یومه ، و ظلف الزهد شهواته ، و او جف الذکربلسانه ، و قدم الخوف لامانه .

(نهج البلاغه خطبه ۸۲)

ای بندگان خدا ! از خدا بترسید ، همانند ترسیدن خردمند که اندیشه (قیامت) او را به خود مشغول کرده ، و ترس از خدا جسمش را رنجور ساخته ، و شب زنده داری ، (برای عبادت) خواب اندك او را گرفته ، و امید به حق ، او را در نیم روز نگاه داشته بی توجهی به دنیا خواهش های نفس را از او دور کرده است . او پیوسته ذکر خدا بر زبانش جاری است و ترس (از خدا) را برای امنیت (روز رستاخیز بر همه چیز) مقدم داشته است .

آداب نماز شب و شب زنده داران

قال علی (علیه السلام) :

اما اللیل فصافون اقدامهم ، تالین لاجزاء القران یرتلونها ترتیلا یحزنون به انفسهم و یستثیرون به دواء دائهم . فاذا مراوا بایه فیها تشویق رکنوالیها طمعا و تطلعت نفوسهم الیهم شوقا و ظنوا آنهانصب اعینهم . و اذا مروا بایه فیها تخویف ، اصغوا الیها مسامع قلوبهم و اظنوا انهم زفیر جهنم و شهیقها فی اصول اذانهم ، فهم حانون علی اوساطهم

، مفترشون اجباهم و اکفهم و رکبهم و اطراف اقدمهم یطلبون الی الله فی فکاک رقابهم . و اما النهار فحلماء علماء ابرار اتقیا .

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۳)

(پرهیز کاران) به هنگام شب به پا می خیزند و آیات قرآن را با دقت و تاءمیل می خوانند و با خواندن و اندیشیدن در آن ، خود را محزون می سازند و می کوشند که با آن ، درد خود را درمان کنند .

هر گاه به آیه ای برسند که شوق انگیزو امید آفرین باشد ، به آن طمع ورزنده و مشتاقانه به آن نگرند . گویی پاداشی که آن آیه بازگو می کند در برابر دیدگان آنهاست . و چون به آیه ای برسند که در آن ترس و بیم است ، گوش دل خویش را می گشایند که گویی فریاد و فغان در کنار گوش آنهاست .

قامت خود را در مقابل حق خم می کنند و پیشانی و کف دستان و زانوان سرانگشتان را بر زمین می نهند و از خداوند بزرگ آزادی خویش را (از آتش دوزخ درخواست می کنند و به هنگام روز ، شکیبا و دانا و نیکوکار و پرهیز کار می باشند .

شب زنده داری

قال علی (علیه السلام) :

نعم عون العباده السهر .

(منتخب الغرر ص ۴۹)

شب زنده داری برای عبادت ، کمک خوبی است .

شب زنده داری؛ بهار اولیاء

قال علی (علیه السلام) :

سهر الیل فی طاعه الله ، ربیع الاولیاء و روضه السعداده

(غرر الحکم ص ۱۹۲)

شب در طاعت و عبادت خدا بیدار ماندن ، بهار اولیاء و بوستان نیک بختان است .

توجه مؤ من به نماز شب

قال علی (علیه السلام) :

ان الله - جل جلاله - اذا راءی قریه اسرفوا فی المعاصی و فیها ثلاثه نفر من المؤ منین ناداهم - جل جلاله و تقدست اسماوه -

يا اهل معصيتى ! لولاما فيكم من المؤ منين ، المتحابين بجلالى ، اءلعامرين بصلوتهم تارضى و مساجدى المستغفرين بالاسحار خوفا منى لانزلت بكم عذابى ثم اباليى

(بحارالانوار ج ۸۷ ص ۱۴۰)

چون خداوند - جل جلاله - دید که مردمی در گناهان زیاده روی کردند و در میان آنها ، سه نفر از مؤ منین هستند ، خداوند - عزوجل - ندا می کند : ای گناه کاران ! اگر در میان شما نبودند کسانی که برای من با هم دوستی می کنند و با نماز خواندنشان ، زمین من و مسجدهای مرا آباد می کنند و شب ها در موقع سحر از خوف من ، آمرزش می خواهند ، عذابم را بر شما نازل می کردم و هیچ درنگی نمی کردم .

تقوا و نماز شب

قال على (عليه السلام) :

عباد الله ان تقوى الله حمت اءوليا الله محارمه و الزمت قلوبهم مخافته حتى اسهرت لياليهم .

(نهج البلاغه خطبه ۱۱۳)

ای بندگان خدا ، پرهیزکاری ، دوستان خدا را از انجام کارهای حرام باز می دارد و ترس از خدا آن چنان در دل آنان جای می گیرد که شب ها را (برای نماز) بیدار می مانند .

نماز شب بی روح

قال على (عليه السلام) :

و كم من قائم ليس له من قيامه الا السهر و العناء حبذا نوم الا كياس .

(نهج البلاغه حکمت ۱۳۷)

چه بسا شب زنده دارانی که ایستادن و نمازگزاردنشان جز بیداری و رنج حاصلی ندارد ؛ چه نیکو است خواب زیرکان .

فصل پانزدهم : نماز جمعه

وجوب نماز جمعه

قال على (عليه السلام) :

العشيره اذا كان عليهم امير يقيم الحدود عليهم فقد وجب عليهم الجمعه و التشريق .

(مستدرک الوسائل ج ۶ ص ۱۳)

هر گاه طایفه ای امیری داشته باشند که حدود (الهی) را برایشان اجرا نماید ، اقامه نماز جمعه رفتن به منی در ایام تشریق بر آنان واجب است .

آداب ورود به نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

لا بـاس بـان یتخطی الرجـل یوم الجمعه الی مجلسه حیث کان . فاذا خرج الامام ، فلایتخطان احـد رقاب الناس و لیجلس حیث یتیسر الا من جلس علی الابواب و منع الناس ان یمضوا الی السعه فلا حرمه ان یتخطاه .

(وسائل الشیعه ج ۵ ص ۹۴)

مانعی ندارد که نمازگزار روز جمعه به سمت جای خود در نماز گام بردارد ؛ ولی وقتی امام برای ایراد خطبه آماده شد . کسی نباید بر سر و گردن مردم راه برود . (بلکه باید هر کجا که ممکن بود بنشیند) مگر بر کسی که در کنار درهای ورودی نشسته باشد و وجود او در آنجا مانع ورود دیگران به قسمتهای خالی باشد که در این صورت اگر لگد مال شود حرمتی ندارد .

قرائت سوره جمعه و منافقین در نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

تقراء صلوه الجمعه فی الاولی الحمد و الجمعه و فی الثانیه الحمد و المنافقین .

(بحار الانوارج ۵ ص ۱۹)

در نماز جمعه در رکعت اول حمد و سوره جمعه ، و در رکعت دوم سوره حمد و منافقین را بخوانید .

سکوت در نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

لا کلام و الامام یخطب و لا التفات الا کمایحل فی الصلوه . و انما جعلت الجمعه رکعتین من اءجل الخطبتین .

(جامع احادیث الشیعه ج ۶ ص ۹۵)

در حالیکه امام خطبه می خوانـد ، نبایـد سـخن گفت و نبایـد به غیر امام التفات و توجه نمود . مگر همان مقـداری که در نماز تجویز شده است . و نماز جمعه به خاطر دو خطبه ، دو رکعت مقرر گردیده است .

گوش دادن به خطبه های نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

یستقبل الناس الامام (عند الخطبه) بوجوههم و یصغون الیه .

(مستدرک الوسایل ج ۶ ص ۱۰۲)

مردم به هنگام خطبه روبروی امام می نشینند و به خطبه او گوش فرا می دهند .

کفایت نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

اذا شهدت المراه و العبد الجمعه اجزاءت عنهما من صلوه الظهر .

(مستدرک الوسائل ج ۶ ص ۲۶)

چون زن و غلام در نماز جمعه حاضر شدند . (نماز جمعه) به جای نماز ظهر آنها محسوب خواهد شد .

اثر مخالفت با نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

ثلاثه ان کنتم خالفتم فیهن ائمتکم هلکتم : جمعتکم و جهاد عدوکم و مناسککم .

(مستدرک الوسائل ج ۶ ص ۷)

اگر در سه چیز با رهبران و پیشوایان خود مخالف ورزید ، هلاک خوابید شد : نماز جمعه ، جهاد با دشمن و مناسک حج .

مرگ در راه نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

ضمنت لسته علی الله الجنه . . . منهم رجل خرج الی الجمعه فمات فله الجنه .

(وسایل الشیعه ج ۵ ص ۱۱)

برای شش نفر ضمانت می کنم که خداوند بهشت را به آنها عطا کند : . . . از آنها مردی است که در راه نماز جمعه بمیرد ؛ پس جایگاهش بهشت است .

ترس از عدم حضور در نماز جمعه

نهی علی (علیه السلام) ان یشرب الدواء یوم الخمیس مخافه ان یضعف من الجمعه .

(بحارالانوار ج ۸۹ ص ۱۹۷)

علی (علیه السلام) از خوردن دارو در روز پنجشنبه نهی فرمود تا مبادا)به دلیل سستی) از حضور در نماز جمعه ناتوان شود .

ترک نماز جمعه بدون عذر

قال علی (علیه السلام) :

من ترک الجمعه ثلاثا متتابعه لغیر عله کتب منافقا .

(مستدرک الوسائل ج ۸ ص ۴۰۷)

هر کس سه نوبت پیاپی نماز جمعه را بدون عذر ترک نماید ، در زمره منافقان است .

افراد معاف از نماز جمعه

قال علی (علیه السلام) :

اءلجمعه واجبه علی کل مؤ من الا الصبی و المراه و العبد و المریض .

(مستدرک الوسایل ج ۶ ص ۱۰) نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است مگر بر کودک ، زن ، غلام و مریض .

مسافرت فقط با عذر شرعی

قال علی (علیه السلام) :

لا تسافر فی یوم جمعه حتی تشهد الصواه ، الا فاصلا فی سبیل الله او فی امر تعذربه .

(نهج البلاغه نامه ۶۹)

پیش از حضور در نماز جمعه مسافرت نکن ، مگر اینکه کار واجبی (مانند جهاد) در راه خدا انجام دهی ، یابه سراغ کاری بروی که شرعا معذور باشی .

فصل شانزدهم : مسجد

حریم مسجد

قال علی (علیه السلام) :

حریم المسجد اربعون ذراعا و الجوار اربعون دارا من اربعه جوانبها .

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۳)

حریم مسجد ، چهل ذرع است و چهل خانه از چهار طرف ، همسایه مسجد است .

احترام به مسجد

قال علی (علیه السلام) :

من و قر مسجد القی الله یوم یلقاه ضاحکا مستبشرا و اعطاه کتابه بیمینه

(بحار الانوار ج ۸۴ ص ۱۶)

کسی که حرکت مسجد را نگه دارد ، روز قیامت خداوند را با چهره ای خندان و شادمان ملاقات می کند و خداوند نامه اش (نامه اعمالش) را به دست راستش می دهد .

همسایه مسجد

قال علی (علیه السلام) :

لا ـ صلوه لجار المسجد الا فی المسجد الا ان یکون به عذرا او به عله . فقیل : و من جار المسجد یا امیر المؤ منین ؟ قال : من سمع النداء

(بحار الانوار ج ۸۳ ص ۳۸۰)

نماز همسایه مسجد چنانچه عذر یا بیماری نداشته باشد جز در مسجد مقبول در گاه الهی نخواهد بود . از آن حضرت سؤ ال شد : همسایه مسجد چه کسی است ؟ فرمود : کسی که صدای اذان را بشنود .

نماز همسایه مسجد

قال علی (علیه السلام) :

لیس لجار المسجد صلوه اذا لم یشهد المکتوبه فی المسجد اذاکان فارغا صحیحا

(بحار الانوار ج ۸۰ ص ۳۵۴)

برای همسایه مسجد (در صورتی که فارغ که فارغ و تندرست باشد) نمازی نیست مگر در مسجد .

آبادی مسجد

قال علی (علیه السلام) :

ان الله - عزوجل - اذا اراد ان یصیب اهل الارض بعذاب قال : لولا الذین یتحابون بجلالی و یعمرون مساجدی و یستغفرون بالاسحار لانزلت بهم عذابی .

(بحار الانوار ج ۸۷ ص ۱۵۰)

خداوند سبحان وقتی اراده می کند مردم روی زمین را گرفتار عذاب (دنیوی) کند گوید : اگر نبودند افرادی که مرا به خاطر جلال و جبروتم دوست می دارند . و مساجد مرا آباد می کنند . و سحرگاهان استغفار می کنند .

آداب ورود به مسجد

قال علی (علیه السلام) :

من اراد دخول المسجد فلید خل علی سکون و وقار . فان المساجد بیوت الله واحب البقاع الیه

(من لا یحضره الفقیه ج ۱ ص ۱۷۰)

هر کسی می خواهد داخل مسجد گردد با آرامش و با طماءنینه وارد شود ؛ چون مساجد خانه های خدا و محبوب ترین محلها در نظر اوست .

نرفتن به مسجد با دهان بدبو

قال علی (علیه السلام) :

من اکل شیئا من الموذیات ریحها ، فلا یقربن المسجد .

(وسایل الشیعه ج ۳ ص ۵۰۲)

کسی که چیز بدبویی بخورد (مثل سیر) (در صورتی که موجب آزار مردم می شود ،) نباید به مسجد برود .

فضیلت نماز در مکانهای مقدس

قال علی (علیه السلام) :

صلوه فی بیت المقدس الف صلوه . و صلوه فی المسجد الاعظم مائه صلوه و صلوه فی مسجد القبیه خمس و عشرون صلوه و صلوه فی مسجد السوق اثنتا عشره صلوه .

(بحار الانوار ج ۱۰۲ ص ۲۷۰)

یکی نماز در بیت المقدس برابر با هزار نماز ، و در مسجد بزرگ شهر (مسجد جامع) شهر برابر با صد نماز ، و در مسجد قبیله (محله) برابر بیست و پنج نماز ، و در مسجد بازار برابر دوازده نماز فضیلت دارد .

فضیلت مساجد خاص

قال علی (علیه السلام) :

اربعه من قصور الجنه فی الدنیا : المسجد الحرام و مسجد الرسول (صلی الله علیه وآله) و مسجد بیت المقدس ، و مسجد الکوفه .

در دنیا چهار عمارت از کاخهای بهشت می باشند : مسجد الحرام مسجد النبی (صلی الله علیه وآله) ، مسجد بیت المقدس و مسجد کوفه .

نماز در مسجد الحرام

قال علی (علیه السلام) :

النافله المسجد الحرام الاعظم تعدل عمره مبروره . و صلوه الفریضه تعدل حجه متقبله .

(جامع احادیث الشیعه ج ۴ ص ۵۰۵)

نماز نافله (مستحب) در مکان عظیم مسجد الحرام برابر با یک عمره است . و نماز واجب در آنجا معادل با یک حج مقبول است .

نشستن رو به قبله

قال علی (علیه السلام) :

من لسنه اذا جلست فی المسجد ان تستقبل القبله .

(بحار الانوار ج ۸۳ ص ۳۸۰)

رو به قبله نشستن در مسجد ، سنت (و مستحب) است .

نشستن در مسجد

قال علی (علیه السلام) :

الجلسه فی الجامع خیر لی من الجنه . فان الجنه فیها رضا نفسی . و الجامع فیها رضا ربی .

(بحار الانوار ج ۸۰ ص ۳۶۲)

نشستن در مسجد برای من بهتر از نشستن در بهشت است ؛ زیرا بودن در بهشت مرا خوشنود می سازد و بودن در مسجد موجب رضایت و خوشنودی خدایم می باشد .

خوشبوکردن مسجد

قال علی (علیه السلام) :

. . . و جمروها (المساجد) فی کل سبعه ایام .

(بحار الانوار ج ۱۸ ص ۱۰۷ و ۱۳۶)

. . . و مساجد را هر هفته خوشبو و معطر کنید .

رعایت بهداشت در مسجد

قال علی (علیه السلام) :

من و قر المسجد من نخامته ، لقی الله یوم القیامه ضاحکا قد اعطی کتابه بیمینه . و ان المسجد لیلتوی عند النخامه کتلوی احدکم بالخیر ران اذا وقع به .

(بحار الانوار ج ۸۰ ص ۳۸۱)

کسی که به احترام مسجد از انداختن اخلاط (آب بینی و سینه) در آن خودداری کند ، در روز قیامت با سرور و شادمانی و در حالی که نامه اعمالش را در دست راست دارد ، خداوند متعال را ملاقات می کند و کسی که در مجد خلط می اندازد ، مسجد (از نفرت) به خود می پیچد ، همان طور که اگر یکی از شما را با چوب خیزران بزنند ، از شدت درد به خود می پیچید .

افزایش روزی

قال علی (علیه السلام) :

الجلوس فی المسجد من طلوع الفجر الی طلوع الشمس اسرع فی طلب الرزق من الضرب فی الارض .

(وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۷)

نشستن در مسجد از طلوع فجر تا طلوع خورشید روزی را بهتر (سریعتر) از تلاش برای کسب آن به تو می رساند (یعنی بودن در مسجد در اوقات یاد شده روزی انسان را زیاد می کند .)

فصل هفدهم : نماز و خانواده

آموزش نماز به فرزندان

قال علی (علیه السلام) :

علموا صبیا نکم الصلوه و خذوهم بها اذا بلغوا ثمانی سنین .

(وسایل الشیعه ج ۳ ص ۱۲)

نماز را به فرزندان خویش بیاموزید . و چون به هشت سالگی رسیدند آنانت را به خواندن این فریضه الهی وادار نمایید .

آموزش نماز به فرزندان

قال علی (علیه السلام) :

علموا صبیا نکم الصلوه و خدوهم بها اذا بلغوا الحلم .

(شرح غرر الحکم ج ۴ ص ۳۶۳)

به کودکان خود نماز بیاموزید و آنها را به هنگام بلوغ به خاطر ترک نماز مؤ اخذه کنید .

قال علی (علیه السلام) :

اذا عقل الغلام و قراءشی ء من القران علم الصلوه .

(دعائم الاسلام ج ۱ ص ۱۹۳)

هر گاه کودک به حد رشد برسد و مقداری از قرآن را بخواند ، به او نماز آموخته شود .

سفارش امام علی علیه السلام به فرزندش

قال علی (علیه السلام) :

اوصیک یا بنی بالصلوه عند وقتها .

(بحار الانوار ج ۸۳ ص ۱۴)

فرزندم ! تو را به نماز در اول وقت سفارش می کنم .

زمان نماز کودکان

قال علی (علیه السلام) :

یجب الصلوه علی الصبی اذا عقل

(جامع احادیث الشیعه ج ۴ ص ۴۳)

نماز بر کودک ، زمانی که عقلش رسید لازم است .

همراهی طفل برای نماز

قال الصادق (علیه السلام) :

کان علی (علیه السلام) قد جعل بیتا فی داره لیس بالصغیر و لا بالکبیر الصلوته . و کان اذا کان اللیل ذهب معه بصبی لا یبیت معه فیصلی فیه .

(وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۵۵)

امام صادق (علیه السلام) می فرماید : امیرالمؤ منین (علیه السلام) در خانه خود اتاق متوسطی برای نماز خود اختصاص داده بود . شبها برای نماز خواندن طفل کوچکی را که نمی خوابید با خود به آن اتاق برده ، نماز می خواند .

نماز و خانواده

قال علی (علیه السلام) :

فکان یاءمربها اهله و یصبر علیها نفسه

(نهج البلاغه خطبه ۱۹۰)

(رسول خدا (صلی الله علیه وآله) خانواده اش را به اقامه نماز امر می فرمود و خود نیز با بردباری به انجام آن می پرداخت .

پی نوشتها

۱) نهج البلاغه حکمت ۲۴۴

۲) نهج البلاغه ، حکمت ۱۹۲

۳) مشابه این حدیث در (بحارالانوار / ج ۸۲ / ص ۲۲۷) نیز آمده است .

۴) سروه مائده آیه ۵۵

۵) تفسیر مجمع البیان جلد ۲ ص ۳۲۴

۶) لیله الهریز: شبی بود که میان امیرالمؤ منین (علیه السلام) و معاویه در صفین جنگی سخت در گرفت که تا صبح ادمه داشت .

۷) سوره انعام آیه ۷۹

۸) سوره هود آیه ۱۱۴

۹) سوره نور آیه ۳۷

۱۰) سوره ماعون آیه ۵

۱۱) لیله الهریز: شبی بود که میان امیرالمؤ منین (علیه السلام) و معاویه در صفین جنگی سخت در گرفت که تا صبح ادامه داشت .

۱۲) مشابه این روایت ، خدیثی است در (میزان الحمه / ج ۵ / ص ۳۹۵،

۱۳) الیله الهریر: شبی بود که میان امیرالمؤ منین (علیه السلام) و معاویه در صفین جنگی سخت در گرفت که تا صبح ادامه داشت .

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹